

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 1762
Warszawa, 2 lipca 2021 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Krzysztofa Paszyka.

(-) Władysław Teofil Bartoszewski; (-) Paweł Bejda; (-) Marek Biernacki; (-) Andrzej Grzyb; (-) Mieczysław Kasprzak; (-) Dariusz Klimeczak; (-) Władysław Kosiniak-Kamysz; (-) Stefan Krajewski; (-) Dariusz Kurzawa; (-) Radosław Lubczyk; (-) Jan Łopata; (-) Mirosław Maliszewski; (-) Urszula Nowogórska; (-) Urszula Paślawska; (-) Krzysztof Paszyk; (-) Jacek Protasiewicz; (-) Ireneusz Raś; (-) Jarosław Rzepa; (-) Marek Sawicki; (-) Jacek Tomczak; (-) Piotr Zgorzelski; (-) Zbigniew Ziejewski; (-) Bożena Żelazowska.

USTAWA
z dnia 2021 r.
o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw

PREAMBUŁA

W trosce o dobro wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, stawiając sobie za cel usprawnienie wymiaru sprawiedliwości przy zachowaniu jego bezstronności, obiektywizmu, niezależności sądów i niezawisłości sędziów, kierując się potrzebą realizacji w procesie orzekania uzasadnionego interesu społecznego, chcąc przybliżyć wymiar sprawiedliwości społeczeństwu powodując przez to jego większe społeczne zrozumienie i zaufanie społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości, stanowi się co następuje

Rozdział I

Organizacja sądów pokoju

Art. 1.

- § 1. Sąd pokoju tworzy się dla obszaru jednego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m. st. Warszawy.
- § 2. Liczba sędziów w sądach pokoju uzależniona jest od liczby mieszkańców danego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m. st. Warszawy. Jeden sędzia pokoju przypada na 40 000 mieszkańców.
- § 3. Siedzibą sądu pokoju jest sąd rejonowy. W przypadku, gdy w danej miejscowości nie ma sądu rejonowego, siedzibę sądu pokoju urządza się w siedzibie starostwa powiatowego.
- § 4. W gminie Warszawa siedzibą sądu pokoju jest sąd rejonowy właściwy dla danej dzielnicy. W przypadku, gdy w danej dzielnicy nie ma sądu rejonowego, siedzibę sądu pokoju urządza się w siedzibie urzędu dzielnicy.
- § 5. Prezes sądu rejonowego zapewni odpowiednie warunki techniczno-organizacyjne oraz majątkowe potrzebne dla funkcjonowania sądu pokoju.
- § 6. Finansowanie sądu pokoju pokrywane jest z budżetu państwa w części przeznaczonej na utrzymanie sądownictwa powszechnego.
- § 7. Szczegółowe regulacje dotyczące ustanawiania oddziałów sądów pokoju w siedzibie starostwa powiatowego i urzędu dzielnicy m. st. Warszawy określi Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Art. 2.

§ 1. Wynagrodzenie sędziów orzekających w sądach pokoju odpowiada co do wysokości wynagrodzeniu sędziego sądu rejonowego.

§ 2. Wysokość wynagrodzenia sędziów, zajmujących równorzędne stanowiska sędziowskie, różnicuje staż pracy.

§ 3. Podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w danym roku stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 i 2245), z zastrzeżeniem §4.

§ 4. Jeżeli przeciętne wynagrodzenie, o którym mowa w §3, jest niższe od przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za drugi kwartał roku poprzedzającego - przyjmuje się podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w dotychczasowej wysokości.

§ 5. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawkach, których wysokość ustala się z zastosowaniem mnożników podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego, o której mowa w § 3. Stawki wynagrodzenia zasadniczego na poszczególnych stanowiskach sędziowskich oraz mnożniki, służące do ustalenia wysokości wynagrodzenia zasadniczego sędziów w poszczególnych stawkach, określa załącznik do ustawy.

Art. 3.

§ 1. W sądach pokoju zatrudniani są asystenci sędziego w liczbie dwóch, przypadających na jednego sędziego pokoju.

§ 2. Asystent sędziego musi posiadać wykształcenie wyższe prawnicze lub administracyjne oraz dwuletni staż pracy.

§ 3. Wynagrodzenie zasadnicze asystentów sędziów pokoju określa się w wysokości równej górnej granicy przedziału kwotowego określonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów.

§ 4. Poza wynagrodzeniem zasadniczym określonym w §3 asystentowi sędziego pokoju przysługuje dodatek za wieloletnią pracę, nagrody jubileuszowe oraz jednorazowa odprawa w razie ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, na zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury. Na

zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury asystentowi sędziego mogą być przyznane:

- 1) dodatek specjalny z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków lub powierzenia dodatkowych zadań;
- 2) nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej.

Rozdział II

Właściwość sądów pokoju

Art 4.

§ 1. Do właściwości sądów pokoju należą sprawy z zakresu prawa cywilnego, sprawy z zakresu prawa karnego oraz wykroczenia.

§ 2. Do zakresu spraw cywilnych rozpoznawanych przez sądy pokoju należą:

1. sprawy o prawa majątkowe, świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł;
2. sprawy, o których mowa w dziale II Tytułu II Kodeksu cywilnego (tj. o roszczenia z rękojmi lub gwarancji) – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza kwoty dwóch tysięcy złotych;
2. spory z powództwa najemcy lokalu mieszkalnego przeciwko wynajmującemu;
3. sprawy określone w art. 144 Kodeksu cywilnego (tj. spory sąsiedzkie o tzw. immisje);
4. spory z czynów niedozwolonych, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł, a dochodzone przez powoda roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
5. spory o naruszenie posiadania, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł;
6. spory o wydanie własności i o ochronę własności, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł.

§ 3. Do zakresu spraw karnych rozpoznawanych przez sądy pokoju należą sprawy zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku.

Art. 5.

W sprawach rozpoznawanych przez sąd pokoju posiedzenia przygotowawczego nie przeprowadza się, chyba że z okoliczności sprawy wynika, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego może przyczynić się do sprawniejszego rozpoznania sprawy.

Art. 6.

Sąd pokoju może przekazać rozpoznawaną sprawę z uwagi na jej skomplikowany charakter do rozpoznania sądowi rejonowemu jako sądowi pierwszej instancji.

Art. 7

§ 1. Od wyroku sądu pokoju każdej ze stron przysługuje środek zaskarżenia do sądu drugiej instancji.

§ 2. Sądem drugiej instancji od wyroków sądów pokoju są sądy rejonowe obejmujące swą właściwością miejscową funkcjonowanie sądu pokoju.

Art. 8.

Apelację od wyroku sądu pokoju wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie tygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

Art. 9.

Brak wniesienia środka zaskarżenia od wyroku sądu pokoju powodujący jego uprawomocnienie się skutkuje nadaniem temu wyrokowi z urzędu klauzuli wykonalności. Klauzulę wykonalności nadaje się wyrokowi sądu pokoju w terminie 3 dni od jego uprawomocnienia się.

Rozdział III

Powołanie sędziów w sądach pokoju

Art. 10.

§ 1. Na stanowisko sędziego pokoju może być powołany ten, kto:

- 1) posiada wyłącznie obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i publicznych, a także nie był prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego;
- 5) ukończył 35 lat;
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski;

7) zajmując stanowisko asesora sądowego, pełnił obowiązki sędziego co najmniej przez trzy lata.

§ 2. Wymagania określone w § 1 ust. 6 i ust. 7 nie dotyczą osób zajmujących:

- 1) stanowisko sędziego sądu administracyjnego lub sądu wojkowego;
- 2) stanowisko prokuratora co najmniej przez pięć lat;
- 3) zatrudnionych w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej i posiadających tytuł naukowy profesora nauk prawnych albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
- 4) wykonujących zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza – co najmniej przez pięć lat;
- 5) zajmujących stanowisko prezesa, wiceprezesa, radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - co najmniej przez pięć lat.

§ 3. Kandydat na sędziego pokoju nie może w okresie dwóch lat poprzedzających dzień wyborów należeć do partii politycznej.

§ 4. Sędzia pokoju nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w uczelni wyższej w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, jeżeli praca z tym związana nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.

§ 5. Sędziemu sądu pokoju nie wolno podejmować innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków sędziego, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu sędziego.

Art. 11.

§ 1. Minister właściwy ds. sprawiedliwości po uzyskaniu opinii prezesów sądów okręgowych oraz prezesów sądów rejonowych określa liczbę etatów sędziów pokoju.

§ 2. Ilość etatów sędziów pokoju uzależniona jest od ilości mieszkańców danego powiatu (miasta na prawach powiatu). Jeden sędzia pokoju przypada na 40 000 mieszkańców powiatu.

§ 3. Minister właściwy ds. sprawiedliwości podaje liczbę etatów sędziów pokoju do wiadomości poszczególnym radom powiatu najpóźniej na sześćdziesiąt dni przed upływem terminu zgłaszania kandydatów.

Art. 12.

§ 1. Sędziowie pokoju są wybierani w wyborach równych, powszechnych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.

§ 2. Prawo do głosowania przysługuje osobom, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 18 rok życia oraz posiadają pełnię praw wyborczych do Sejmu.

§ 3. Każdemu uprawnionemu do głosowania przysługuje liczba głosów odpowiadająca liczbie sędziów pokoju wybieranych w danym powiecie bądź dzielnicy.

§ 4. Sędziów pokoju powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Krajowej Radzie Sądownictwa przedstawia się kandydatów, którzy uzyskali najwyższy wynik w głosowaniu, w liczbie odpowiadającej liczbie stanowisk sędziowskich w danym sądzie pokoju.

§ 5. W przypadku niepowołania danego kandydata na stanowisko sędziego pokoju Krajowej Radzie Sądownictwa przedstawia się kandydata, który kolejno uzyskał najwyższy wynik w głosowaniu.

§ 6. Kadencja sędziego pokoju trwa 5 lat.

§ 7. Po zakończeniu kadencji można ubiegać się ponownie o stanowisko sędziego pokoju.

§ 8. Po zakończeniu kadencji w sytuacji nieubiegania się o ponowny wybór sędziego pokoju zostaje z urzędu przeniesiony na stanowisko sędziego sądu rejonowego przy którym orzekał jako sędziego pokoju.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia tryb i zasady delegowania sędziego pokoju do sądu okręgowego w przypadku, gdy po zakończeniu kadencji nie ubiega się o ponowny wybór na to stanowisko.

§ 10. Sędzia pokoju na 60 dni przed zakończeniem swojej kadencji przy nieubieganiu się o ponowny wybór musi poinformować Krajową Radę Sądownictwa.

Art. 13.

§ 1. Wybory na sędziego pokoju przeprowadza się wraz z wyborami do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organów w jednostkach pomocniczych gminy Warszawa.

§ 2. Wybory przygotowują powiaty jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

§ 3. Limit wydatków na prowadzenie kampanii informacyjnej kandydatów na sędziów pokoju ustala się na kwotę 5000 złotych.

Art. 14.

§ 1. Kandydatów na sędziów pokoju mogą zgłaszać:

- 1) właściwi miejscowo prezesi sądów okręgowych;
- 2) właściwi miejscowo prezesi sądów rejonowych;
- 3) stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, działających na obszarze odpowiedniego powiatu z wyłączeniem partii politycznych;
- 4) uczelnie wyższe prowadzące studia na kierunku prawo;
- 5) grupy co najmniej 50 obywateli mających czynne prawo wyborcze zamieszkujących stale na terenie danego powiatu.

§ 2. Wzór zgłoszenia określa minister właściwy do spraw sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

§ 3. Do zgłoszenia kandydata na sędziego pokoju dokonanego na podstawie §1 pkt 5 dołącza się listę osób zawierającą imię (imiona), nazwisko, numer ewidencyjny PESEL, miejsce stałego zamieszkania i własnoręczny podpis każdej z pięćdziesięciu osób zgłaszających kandydata.

Art. 15.

§ 1. Krajowa Rada Sądownictwa najpóźniej w 30 dni przed dniem wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, wydaje postanowienie stwierdzające posiadanie przez kandydata wymaganych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju na podstawie przesłanych dokumentów.

§ 2. Krajowa Rada Sądownictwa zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o posiadaniu przez kandydata wymaganych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju.

§ 3. Wykaz dokumentów o których mowa w §1 określa minister właściwy ds. sprawiedliwości w rozporządzeniu.

Art. 16.

§ 1. Komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez powiatową komisję wyborczą list kandydatów na sędziów pokoju zarządza wydrukowanie kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Wykonanie kart do głosowania oraz

ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zapewniają właściwi urzędnicy wyborczy.

§ 2. Nazwisko i imię (imiona) kandydata jest poprzedzone z lewej strony kratką przeznaczoną na postawienie znaku „x” oznaczającego głos oddany na danego kandydata.

Rozdział IV

Głosowanie

Art. 17.

§ 1. Na karcie do głosowania umieszcza się w porządku alfabetycznym nazwiska i imiona zarejestrowanych kandydatów na sędziów pokoju.

§ 2. Wyborca głosuje na określonych kandydatów, stawiając znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwisk najwyżej tylu kandydatów, ilu sędziów pokoju jest wybieranych.

§ 3. Jeżeli na karcie do głosowania nie postawiono znaku „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska któregośkolwiek z kandydatów, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosami nieważnymi.

§ 4. Jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwisk większej liczby kandydatów niż wynosi liczba wybieranych sędziów pokoju, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosami nieważnymi.

Art. 18.

§ 1. Jeżeli w okręgu wyborczym w wyborach na sędziego pokoju zarejestrowana liczba kandydatów jest równa liczbie sędziów wybieranych w danym okręgu wyborczym lub od niej mniejsza, wyborca głosuje na kandydata, stawiając znak „x” w kratce oznaczonej słowem „TAK” z lewej strony obok nazwiska kandydata.

§ 2. Postawienie znaku „x” w kratce oznaczonej słowem „NIE” z lewej strony obok nazwiska kandydata oznacza, że jest to głos ważny oddany przeciwko wyborowi kandydata.

§ 3. Jeżeli zarejestrowana liczba kandydatów na sędziów pokoju jest mniejsza niż liczba sędziów wybieranych w danym okręgu wyborczym, brakujących kandydatów może wskazać minister właściwy ds. sprawiedliwości.

§ 4. Kandydaci, o których mowa w §3 muszą spełniać wymagania o których mowa w art. 10.

Art. 19.

§ 1. Wygaśnięcie sprawowania funkcji sędziego pokoju następuje w przypadku:

- 1) śmierci;
- 2) pisemnego zrzeczenia się urzędu.

§ 2. Rada powiatu po uzyskaniu opinii Krajowej Rady Sądownictwa zarządza wybory uzupełniające.

Art. 20.

W zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą w zakresie wyborów sędziów pokoju stosuje się przepisy DZIAŁU VII, Rozdziału 10, Kodeksu wyborczego.

Rozdział V

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 21.

1) W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 52, 55, 60, 125, 1469, 1495, z 2020 r. poz. 190) Prawo o ustroju sądów powszechnych wprowadza się następujące zmiany:

1. art. 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. § 1. Sądami powszechnymi są sądy pokoju, sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.”

2. art. 3 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Organami samorządu sędziowskiego są:

- 1) zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego;
- 2) zgromadzenie ogólne sędziów sądu okręgowego;
- 3) zgromadzenie ogólne sędziów sądu rejonowego;
- 4) zgromadzenie ogólne sędziów pokoju.”

3. po art. 10a wprowadza się art. 10b w brzmieniu:

„Art. 10b. § 1. Sąd pokoju tworzy się dla jednego powiatu.”

4. art. 55 §2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 55. § 2. Sędziowie sądów powszechnych są powoływani na stanowiska:

- 1) sędziego pokoju;
- 2) sędziego sądu rejonowego;
- 3) sędziego sądu okręgowego;
- 4) sędziego sądu apelacyjnego.

5. w art. 61 dotychczasowy ust. 1 zostaje oznaczony jako ust. 3;

6. w art. 61 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Na stanowisko sędziego pokoju może być powołany ten, kto:

- 1) posiada wyłącznie obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i publicznych, a także nie był prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego;
- 5) ukończył 35 lat;
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski;
- 7) zajmując stanowisko asesora sądowego, pełnił obowiązki sędziego co najmniej przez trzy lata.

§ 2. Wymagania określone w § 1 nie dotyczą tego, kto przed powołaniem:

- 1) zajmował stanowisko sędziego sądu administracyjnego lub sądu wojskowego;
- 2) zajmował stanowisko prokuratora co najmniej przez pięć lat;
- 3) pracował w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej i ma tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
- 4) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza – co najmniej przez pięć lat;
- 5) zajmował stanowisko prezesa, wiceprezesa, radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - co najmniej przez pięć lat.

2) W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730, 914, z 2020 r. poz. 190.) wprowadza się następujące zmiany:

1. w art. 3 ust. 1 dotychczasowy pkt 2a zostaje oznaczony jako 2b;
2. w art. 3 ust. 1 pkt 2a otrzymuje brzmienie:
„2a) rozpatrywanie i ocena kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów pokoju oraz przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o powołanie sędziów pokoju;”

3) W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785, 1043, 1469, 1553, 1655, 1802, 1815, 2020.) wprowadza się następujące zmiany:

1. po art. 13e wprowadza się art. 13f w brzmieniu:
„Art. 13f. Opłatę stałą pobiera się w sprawach rozpatrywanych przez sędziów pokoju w wysokości 100 zł.”

4) W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684, 1504) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 40 § 3c otrzymuje brzmienie:
„Art. 40 §3c. Karta do głosowania w wyborach na sędziego pokoju może w razie potrzeby składać się z odpowiedniej liczby zadrukowanych jednostronnie, trwale połączonych kartek przy czym:
1) na pierwszej kartce karty do głosowania umieszcza się odpowiedni tytuł („Karta do głosowania w wyborach na sędziego pokoju”) oraz czytelną informację o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;
2) na drugiej i kolejnych kartach do głosowania umieszcza się listę kandydatów.”
- 2) w art. 40 §4 po pkt 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:
„4) na sędziów pokoju – odcisk pieczęci terytorialnej komisji wyborczej.”
- 3) w art. 41a po §3 wprowadza się §4 w brzmieniu:
„§ 4. Do wyborów na sędziów pokoju stosuje się odrębną urnę wyborczą.”

4) w art. 76 §1 po pkt 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) w wyborach na sędziów pokoju – powiatowej komisji wyborczej.

5) po art. 115 wprowadza się art. 115a w brzmieniu:

„art. 115. Kampania informacyjna kandydata na sędziego pokoju rozpoczyna się z dniem ogłoszenia aktu właściwego organu o zarządzeniu wyborów i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem głosowania.

Art. 22.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

UZASADNIENIE

1. Cel i potrzeba uchwalenia ustawy.

Jak wynika z przeprowadzonych badań wśród społeczeństwa, funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości wśród ponad połowy osób oddanych badaniu jest oceniane źle. Takie przeświadczenie panuje aż u 51% badanych. Jeszcze bardziej surowo ocenia wymiar sprawiedliwości 12 % badanych, twierdząc, że funkcjonuje on bardzo źle. Pozytywną ocenę wymiaru sprawiedliwości wystawia około 36% badanych, zaś jedynie 2% badanych uważa, że działa on zdecydowanie dobrze¹.

W hierarchii wadliwości wymiaru sprawiedliwości utworzonej na podstawie przeprowadzonych wśród respondentów badań, jednym z fundamentów niezadowolenia z funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, zajmującym pierwsze miejsce jest przewlekłość postępowań sądowych. Takie stanowisko zajmuje 48% badanych. W dalszej kolejności badani zwracają uwagę m. in. na zbyt skomplikowane procedury postępowań (33%), orzekanie wyroków na podstawie niewystarczającego materiału dowodowego (15%), nagminne opóźnienia rozpraw (15%), zbyt wysokie koszty związane z postępowaniem sądowym (13%), niewydolny system przepływu informacji między sądami (11%), zła organizacja pracy w tych instytucjach (11%), niekompetencja sędziów (9%) oraz niewłaściwe traktowanie obywateli przez sądy (8%). Dostrzegalne jest również stanowisko o niewystarczającej liczbie sędziów, które panuje wśród 8% badanych.

Powyższe dane oraz wynikające z nich informacje uzasadniają tezę, zgodnie z którą wymiar sprawiedliwości nie pozostaje blisko społeczeństwa a do tego działa w sposób niewydolny, co wpływa na dezaprobatę dla jego działań u ponad połowy osób poddanych badaniu. Dostrzegając te problemy, mając na uwadze głos społeczeństwa będący wszak głosem Suwerena, który powierzył ustawodawcy mandat do sprawowania władzy w jednym z jej segmentów, przedkłada się projekt ustawy o sądach pokoju. Rozwiązania zawarte w tym projekcie mają wyjść naprzeciw społecznym oczekiwaniom kierowanym pod adresem wymiaru sprawiedliwości. Zasadniczym celem projektowanych rozwiązań jest przybliżenie wymiaru sprawiedliwości społeczeństwu i uczynienie jego działań bardziej sprawnymi przy jednoczesnej trosce o zapewnienie większego społecznego zrozumienia jego funkcjonowania.

Założeniem jest, aby sądy pokoju odciążyły funkcjonowanie sądownictwa powszechnego przez przejęcie znacznej części spraw należących do właściwości sądów

¹ Źródło: badania dokonane przez Centrum Badań Opinii Społecznej, pod adresem internetowym: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_031_17.PDF [dostęp w dniu 1.03.2020 r.]

rejonowych, zapewniając w ten sposób szybsze i bardziej sprawne prowadzenie postępowań sądowych. Jak wynika z danych przedstawianych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, w 2019 roku w sądach powszechnych toczyło się około 20 mln spraw, z czego prawie 19 mln stanowiły postępowania prowadzone przez sądy rejonowe, 1,2 mln postępowań prowadzonych było przez sądy okręgowe, zaś 153 tys. spraw było zawisłych przed sądami apelacyjnymi. Dane te jednoznacznie wskazują, że największa niewydolność orzecznicza funkcjonuje na poziomie sądów rejonowych. Rokrocznie rośnie przewlekłość postępowania przed sądami rejonowymi. O ile w 2015 r. terminy rozpraw były wyznaczane z trzymiesięcznym okresem oczekiwania, obecnie termin oczekiwania na rozprawę zwiększył się dwukrotnie. W zestawieniu z liczbą rozstrzyganych spraw powoduje to, że sędzia sądu powszechnego orzekający w danej sprawie, wyznaczając kolejny termin rozprawy na okres przypadający średnio sześć miesięcy po pierwszym terminie, musi z uwagi na znaczny upływ czasu, po raz kolejny *de facto* od początku wdrożyć się w specyfikę danej sprawy, aby rozstrzygnąć ją z należytą starannością.

W nawiązaniu do powyższego, zarzuty pod adresem wymiaru sprawiedliwości płyną nie tylko ze społeczeństwa korzystającego z ochrony prawnej zapewnianej przez sądy powszechne, ale również ze strony samych sędziów, którzy pozostają w swoistym klinczu. Muszą się bowiem mierzyć z ogromną liczbą spraw, za czym idzie z jednej strony przewlekłość postępowań, a z drugiej strony społeczny nacisk na szybkość orzekania przy jednoczesnym zachowaniu tego co jest najwyższym atrybutem władzy sądowniczej, tj. bezstronności, rzetelności i jakości orzeczeń.

Obecny stan sądownictwa powszechnego, a w szczególności niewyobrażalna wręcz liczba spraw rozstrzyganych przez sądy rejonowe wymusza na ustawodawcy podjęcie w tym zakresie stosownych działań nakierowanych na usprawnienie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości na tym szczeblu sądownictwa powszechnego.

Funkcjonowanie sądów pokoju w Europie

Sądy pokoju występują w wielu państwach europejskich posiadających często długoletnią tradycję demokratyczną. Do krajów tych należą m. in. Wielka Brytania, Belgia, Szwajcaria, Włochy, Luksemburg, Portugalia czy Malta. Podążając więc za dobrymi wzorcami państw europejskich uznać należy, że sądy pokoju w konstrukcji zaproponowanej niniejszym projektem bynajmniej nie stanowią zjawiska odosobnionego. Przeciwnie, funkcjonują one w wielu krajach europejskich, sprawując wymiar sprawiedliwości i usprawniając jego funkcjonowanie. Poniżej zaprezentowane zostaną rozwiązania dotyczące sądownictwa pokoju

występujące w poszczególnych krajach europejskich².

Europejską kolebką sądów pokoju jest Wielka Brytania. Już w średniowieczu sądy pokoju istniały w tym kraju jako instytucje zajmujące się wymiarem sprawiedliwości, których celem było uproszczenie, przyspieszenie i odformalizowanie postępowania. Współcześnie brytyjscy sędziowie pokoju są wybierani przez lokalne komitety doradcze, składające się z czynnych sędziów pokoju i członków społeczności lokalnych niebędących sędziami. Uprawnieniem do mianowania sędziów pokoju dysponuje Lord Naczelny Sędzia Anglii i Walii (*Lord Chief Justice*), który delegował je na Starszego Sędziego Przewodniczącego na Anglię i Walię (*Senior Presiding Judge for England and Wales*). Przed podjęciem decyzji o zarekomendowaniu kandydata do mianowania komitet doradczy analizuje wypełniony przez niego formularz wniosku i referencje oraz odbywa z nim dwie rozmowy.

W Szwajcarii sądy pokoju pełnią w zasadzie funkcje sądów pojednawczych. Szwajcarskie przepisy o postępowaniu cywilnym (*Zivilprozessordnung, ZPO*) przewidują zasadniczo, że przed skierowaniem sprawy do sądu pierwszej instancji powinno odbyć się postępowanie pojednawcze (ZPO, art. 197). Organizacja sądów i organów pojednawczych (*Schlichtungsbehörden*), o ile ustawa nie stanowi inaczej, należy do kantonów (ZPO, art. 3). natomiast funkcję organów pojednawczych pełnią urzędnicy nazywani sędziami pokoju (*Friedensrichter*) lub mediatorami (*Vermittler*).

Sądy pokoju funkcjonują także w Belgii (określane są tam z języka francuskiego jako *juge de paix*). W Belgii funkcjonuje 187 sądów pokoju, co do zasady jeden sąd pokoju istnieje w każdym kantonie sądowym. Są to sądy stojące najniżej w strukturę, a co za tym idzie z założenia mające być najbliższe społeczeństwa. Wyżej w hierarchii występują sądy pierwszej instancji, sądy apelacyjne oraz sądy kasacyjne.

Jak wynika z belgijskiej ustawy zasadniczej, sędziów pokoju, podobnie jak pozostałych sędziów, mianuje król na wniosek ministra sprawiedliwości, na warunkach i w sposób określony ustawą (Constitution, art. 151, § 4). Zgodnie z belgijskim kodeksem sądowym (Code Judiciaire, dalej CJ), kandydat do mianowania na sędziego pokoju musi mieć ukończone 35 lat, mieć doktorat lub magisterium z prawa, zaliczyć przewidziany przez kodeks sądowy egzamin z umiejętności zawodowych lub odbyć określony w kodeksie staż sądowy (CJ, art. 187, § 1). Ponadto, kandydat musi zasadniczo spełniać jeden z następujących warunków: przez przynajmniej 12 lat należeć do izby adwokackiej, wykonywać funkcję oskarżyciela publicznego lub sędziego lub zawód notariusza, lub wykonywać przez 12 lat funkcje

² źródło - <https://e-justice.europa.eu> [dostęp w dniu 1.03.2020 r.]

prawnicze, w tym przynajmniej przez 3 lata funkcje sadowe (CJ, art. 187, § 2, 1 o), lub tez przez przynajmniej 5 lat sprawowac okreslone funkcje sędziowskie (CJ, art. 187, § 2, 2 o). Swoja wlasciwością belgijskie sady pokoju obejmują m.in. powództwa, w których kwota roszczenia nie przekracza 2 500 euro, z wyjątkiem sporów pomiedzy przedsiębiorstwami, spory dotyczace wynajmu, sluzebnosci, a takze niektóre sprawy z zakresu prawa rodzinnego.

Kolejnym krajem, w którym funkcjonują sady pokoju są Włochy. Sądownictwo w pierwszej instancji posiada w tym kraju następującą strukturę: Sędziowie pokoju (*giudici di pace*) – będący sędziami honorowymi (niezawodowymi). Rozpoznają sprawy cywilne i karne mniejszej wagi; sady lub trybunały (*tribunali*) – rozpoznają poważniejsze sprawy; urząd penitencjarny (*ufficio di sorveglianza*) – rozpoznaje sprawy penitencjarne w pierwszej instancji (kwestie dotyczace osadzonych, skazań itp.); sąd ds. nieletnich (*tribunale per i minorenni*).

Sady pokoju istnieją również w Luksemburgu. Istnieją tam **trzy sady pokoju**: jeden w Luksemburgu, jeden w Esch-sur-Alzette (okręg sądowy Luksemburga) i jeden w Diekirch (okręg sądowy Diekirch).

W Portugalii funkcjonują sady pokoju, będące sędziami o szczególnych cechach, właściwymi w sprawach cywilnych, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 EUR. Na Malcie sąd pokoju jako sąd I instancji w obszarze prawa cywilnego Sąd Pokoju rozpatruje wyłącznie sprawy należące do właściwości sądów pierwszej instancji, co zasadniczo ogranicza się do roszczeń o wartości nieprzekraczającej 15 000 EUR. W obszarze prawa karnego sąd ten ma podwójną właściwość funkcjonalną: jako sąd karny w sprawach podlegających jego właściwości oraz jako sąd śledczy w zakresie przestępstw podlegających właściwości Sądu Karnego. Trybunał Karny (Court of Criminal Judicature) rozpatruje sprawy dotyczace wszelkich przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności do 6 miesięcy. Trybunał Śledczy (Court of Inquiry) prowadzi śledztwa dotyczace przestępstw i przekazuje odpowiednie akta sprawy Prokuratorowi Generalnemu. O ile oskarżony nie wniesie sprzeciwu, Prokurator Generalny może zwrócić sprawę dotyczacą przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności do lat dziesięciu do Sądu Pokoju.

2. Ocena poszczególnych rozwiązań

Projektowane rozwiązanie zakłada powołanie sądów pokoju we wszystkich powiatach, miastach na prawach powiatów i dzielnicach gminy Warszawa. Poniżej zamieszczone zostały

opracowania tabelaryczne wskazujące, w których jednostkach (powiatach i dzielnicach Warszawy) zostaną utworzone sądy pokoju.

Powiaty i miasta na prawach powiatu, w których zostaną urządzone sądy pokoju:

Lp.	Powiat	Siedziba	Województwo
1.	powiat bolesławiecki	Bolesławiec	dolnośląskie
2.	powiat dzierzoniowski	Dzierżoniów	dolnośląskie
3.	powiat głogowski	Głogów	dolnośląskie
4.	powiat górski	Góra	dolnośląskie
5.	powiat jaworski	Jawor	dolnośląskie
6.	Jelenia Góra	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie
7.	powiat jeleniogórski	Jelenia Góra	dolnośląskie
8.	powiat kamiennogórski	Kamienna Góra	dolnośląskie
9.	powiat kłodzki	Kłodzko	dolnośląskie
10.	Legnica	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie
11.	powiat legnicki	Legnica	dolnośląskie
12.	powiat lubański	Lubań	dolnośląskie
13.	powiat lubiński	Lubin	dolnośląskie
14.	powiat lwówecki	Lwówek Śląski	dolnośląskie
15.	powiat milicki	Milicz	dolnośląskie
16.	powiat oleśnicki	Oleśnica	dolnośląskie
17.	powiat oławski	Oława	dolnośląskie
18.	powiat polkowicki	Polkowice	dolnośląskie
19.	powiat strzeliński	Strzelin	dolnośląskie
20.	powiat średzki	Środa Śląska	dolnośląskie
21.	powiat świdnicki	Świdnica	dolnośląskie
22.	powiat trzebnicki	Trzebnica	dolnośląskie
23.	Wałbrzych	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie
24.	powiat wałbrzyski	Wałbrzych	dolnośląskie
25.	powiat wołowski	Wołów	dolnośląskie
26.	Wrocław	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie

27.	powiat wrocławski	Wrocław	dolnośląskie
28.	powiat ząbkowicki	Ząbkowice Śląskie	dolnośląskie
29.	powiat zgorzelecki	Zgorzelec	dolnośląskie
30.	powiat złotoryjski	Złotoryja	dolnośląskie
31.	powiat aleksandrowski	Aleksandrów Kujawski	kujawsko-pomorskie
32.	powiat brodnicki	Brodnica	kujawsko-pomorskie
33.	powiat bydgoski	Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie
34.	Bydgoszcz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
35.	powiat chełmiński	Chełmno	kujawsko-pomorskie
36.	powiat golubsko-dobrzyński	Golub-Dobrzyń	kujawsko-pomorskie
37.	Grudziądz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
38.	powiat grudziądzki	Grudziądz	kujawsko-pomorskie
39.	powiat inowrocławski	Inowrocław	kujawsko-pomorskie
40.	powiat lipnowski	Lipno	kujawsko-pomorskie
41.	powiat mogileński	Mogilno	kujawsko-pomorskie
42.	powiat nakielski	Nakło nad Notecią	kujawsko-pomorskie
43.	powiat radziejowski	Radziejów	kujawsko-pomorskie
44.	powiat rypiński	Rypin	kujawsko-pomorskie
45.	powiat sępoleński	Sępólno Krajeńskie	kujawsko-pomorskie
46.	powiat świecki	Świecie	kujawsko-pomorskie
47.	Toruń	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
48.	powiat toruński	Toruń	kujawsko-pomorskie
49.	powiat tucholski	Tuchola	kujawsko-pomorskie
50.	powiat wąbrzeski	Wąbrzeźno	kujawsko-pomorskie
51.	Włocławek	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
52.	powiat włocławski	Włocławek	kujawsko-pomorskie
53.	powiat żniński	Żnin	kujawsko-pomorskie
54.	powiat bialski	Biała Podlaska	lubelskie

55.	Biała Podlaska	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
56.	powiat biłgorajski	Biłgoraj	lubelskie
57.	Chelm	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
58.	powiat chełmski	Chełm	lubelskie
59.	powiat hrubieszowski	Hrubieszów	lubelskie
60.	powiat janowski	Janów Lubelski	lubelskie
61.	powiat krasnostawski	Krasnystaw	lubelskie
62.	powiat kraśnicki	Kraśnik	lubelskie
63.	powiat lubartowski	Lubartów	lubelskie
64.	powiat lubelski	Lublin	lubelskie
65.	Lublin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
66.	powiat łęczyński	Łęczna	lubelskie
67.	powiat łukowski	Łuków	lubelskie
68.	powiat opolski	Opole Lubelskie	lubelskie
69.	powiat parczewski	Parczew	lubelskie
70.	powiat puławski	Puławy	lubelskie
71.	powiat radzyński	Radzyń Podlaski	lubelskie
72.	powiat rycki	Ryki	lubelskie
73.	powiat świdnicki	Świdnik	lubelskie
74.	powiat tomaszowski	Tomaszów Lubelski	lubelskie
75.	powiat włodawski	Włodawa	lubelskie
76.	powiat zamojski	Zamość	lubelskie
77.	Zamość	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
78.	powiat gorzowski	Gorzów Wielkopolski	lubuskie
79.	Gorzów Wielkopolski	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubuskie
80.	powiat krośnieński	Krosno Odrzańskie	lubuskie
81.	powiat międzyrzeczki	Międzyrzecz	lubuskie
82.	powiat nowosolski	Nowa Sól	lubuskie

83.	powiat słubicki	Słubice	lubuskie
84.	powiat strzelecko-drezdenecki	Strzelce Krajeńskie	lubuskie
85.	powiat sulęciński	Sulęcín	lubuskie
86.	powiat świebodziński	Świebodzin	lubuskie
87.	powiat wschowski	Wschowa	lubuskie
88.	Zielona Góra	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubuskie
89.	powiat zielonogórski	Zielona Góra	lubuskie
90.	powiat żagański	Żagań	lubuskie
91.	powiat żarski	Żary	lubuskie
92.	powiat bełchatowski	Bełchatów	łódzkie
93.	powiat brzeziński	Brzeziny	łódzkie
94.	powiat kutnowski	Kutno	łódzkie
95.	powiat łaski	Łask	łódzkie
96.	powiat łęczycki	Łęczyca	łódzkie
97.	powiat łowicki	Łowicz	łódzkie
98.	powiat łódzki wschodni	Łódź	łódzkie
99.	Łódź	<i>miasto na prawach powiatu</i>	łódzkie
100.	powiat opoczyński	Opoczno	łódzkie
101.	powiat pabianicki	Pabianice	łódzkie
102.	powiat pajęczański	Pajęczno	łódzkie
103.	powiat piotrkowski	Piotrków Trybunalski	łódzkie
104.	Piotrków Trybunalski	<i>miasto na prawach powiatu</i>	łódzkie
105.	powiat poddębicki	Poddębice	łódzkie
106.	powiat radomszczański	Radomsko	łódzkie
107.	powiat rawski	Rawa Mazowiecka	łódzkie
108.	powiat sieradzki	Sieradz	łódzkie
109.	Skierniewice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	łódzkie
110.	powiat skierniewicki	Skierniewice	łódzkie
111.	powiat tomaszowski	Tomaszów Mazowiecki	łódzkie

112.	powiat wieluński	Wieluń	łódzkie
113.	powiat wierszowski	Wieruszów	łódzkie
114.	powiat zduńskowolski	Zduńska Wola	łódzkie
115.	powiat zgierski	Zgierz	łódzkie
116.	powiat bocheński	Bochnia	małopolskie
117.	powiat brzeski	Brzesko	małopolskie
118.	powiat chrzanowski	Chrzanów	małopolskie
119.	powiat dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	małopolskie
120.	powiat gorlicki	Gorlice	małopolskie
121.	powiat krakowski	Kraków	małopolskie
122.	Kraków	<i>miasto na prawach powiatu</i>	małopolskie
123.	powiat limanowski	Limanowa	małopolskie
124.	powiat miechowski	Miechów	małopolskie
125.	powiat myślenicki	Myślenice	małopolskie
126.	powiat nowosądecki	Nowy Sącz	małopolskie
127.	powiat nowotarski	Nowy Targ	małopolskie
128.	Nowy Sącz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	małopolskie
129.	powiat olkuski	Olkusz	małopolskie
130.	powiat oświęcimski	Oświęcim	małopolskie
131.	powiat proszowicki	Proszowice	małopolskie
132.	powiat suski	Sucha Beskidzka	małopolskie
133.	powiat tarnowski	Tarnów	małopolskie
134.	Tarnów	<i>miasto na prawach powiatu</i>	małopolskie
135.	powiat tatrzański	Zakopane	małopolskie
136.	powiat wadowicki	Wadowice	małopolskie
137.	powiat wielicki	Wieliczka	małopolskie
138.	powiat białobrzegi	Białobrzegi	mazowieckie
139.	powiat ciechanowski	Ciechanów	mazowieckie
140.	powiat garwoliński	Garwolin	mazowieckie
141.	powiat gostyniński	Gostynin	mazowieckie

142.	powiat grodziski	Grodzisk Mazowiecki	mazowieckie
143.	powiat grójecki	Grójec	mazowieckie
144.	powiat kozienicki	Kozienice	mazowieckie
145.	powiat legionowski	Legionowo	mazowieckie
146.	powiat lipski	Lipsko	mazowieckie
147.	powiat łosicki	Łosice	mazowieckie
148.	powiat makowski	Maków Mazowiecki	mazowieckie
149.	powiat miński	Mińsk Mazowiecki	mazowieckie
150.	powiat mławski	Mława	mazowieckie
151.	powiat nowodworski	Nowy Dwór Mazowiecki	mazowieckie
152.	powiat ostrołęcki	Ostrołęka	mazowieckie
153.	Ostrołęka	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
154.	powiat ostrowski	Ostrów Mazowiecka	mazowieckie
155.	powiat otwocki	Otwock	mazowieckie
156.	powiat piaseczyński	Piaseczno	mazowieckie
157.	Płock	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
158.	powiat płocki	Płock	mazowieckie
159.	powiat płoński	Płońsk	mazowieckie
160.	powiat przyski	Pruszków	mazowieckie
161.	powiat przasnyski	Przasnysz	mazowieckie
162.	powiat przysuski	Przysucha	mazowieckie
163.	powiat pułtuski	Pułtusk	mazowieckie
164.	Radom	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
165.	powiat radomski	Radom	mazowieckie
166.	Siedlce	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
167.	powiat siedlecki	Siedlce	mazowieckie
168.	powiat sierpecki	Sierpc	mazowieckie
169.	powiat sochaczewski	Sochaczew	mazowieckie
170.	powiat sokołowski	Sokołów Podlaski	mazowieckie

171.	powiat szydlowiecki	Szydłowiec	mazowieckie
172.	Warszawa	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
173.	powiat warszawski zachodni	Ożarów Mazowiecki	mazowieckie
174.	powiat węgrowski	Węgrów	mazowieckie
175.	powiat wołomiński	Wołomin	mazowieckie
176.	powiat wyszkowski	Wyszaków	mazowieckie
177.	powiat zwoleński	Zwoleń	mazowieckie
178.	powiat żuromiński	Żuromin	mazowieckie
179.	powiat żyrardowski	Żyrardów	mazowieckie
180.	powiat brzeski	Brzeg	opolskie
181.	powiat głubczycki	Głubczyce	opolskie
182.	powiat kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	opolskie
183.	powiat kluczborski	Kluczbork	opolskie
184.	powiat krapkowicki	Krapkowice	opolskie
185.	powiat namysłowski	Namysłów	opolskie
186.	powiat nyski	Nysa	opolskie
187.	powiat oleski	Olesno	opolskie
188.	Opole	<i>miasto na prawach powiatu</i>	opolskie
189.	powiat opolski	Opole	opolskie
190.	powiat prudnicki	Prudnik	opolskie
191.	powiat strzelecki	Strzelce Opolskie	opolskie
192.	powiat bieszczadzki	Ustrzyki Dolne	podkarpackie
193.	powiat brzozowski	Brzozów	podkarpackie
194.	powiat dębicki	Dębica	podkarpackie
195.	powiat jarosławski	Jarosław	podkarpackie
196.	powiat jasielski	Jasło	podkarpackie
197.	powiat kolbuszowski	Kolbuszowa	podkarpackie
198.	Krosno	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
199.	powiat krośnieński	Krosno	podkarpackie
200.	powiat leski	Lesko	podkarpackie

201.	powiat leżajski	Leżajsk	podkarpackie
202.	powiat lubaczowski	Lubaczów	podkarpackie
203.	powiat łańcucki	Łańcut	podkarpackie
204.	powiat mielecki	Mielec	podkarpackie
205.	powiat niżański	Nisko	podkarpackie
206.	powiat przemyski	Przemysł	podkarpackie
207.	Przemysł	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
208.	powiat przeworski	Przeworsk	podkarpackie
209.	powiat ropczycko-sędziszowski	Ropczyce	podkarpackie
210.	powiat rzeszowski	Rzeszów	podkarpackie
211.	Rzeszów	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
212.	powiat sanocki	Sanok	podkarpackie
213.	powiat stalowowolski	Stalowa Wola	podkarpackie
214.	powiat strzyżowski	Strzyżów	podkarpackie
215.	Tarnobrzeg	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
216.	powiat tarnobrzegi	Tarnobrzeg	podkarpackie
217.	powiat augustowski	Augustów	podlaskie
218.	powiat białostocki	Białystok	podlaskie
219.	Białystok	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podlaskie
220.	powiat bielski	Bielsk Podlaski	podlaskie
221.	powiat grajewski	Grajewo	podlaskie
222.	powiat hajnowski	Hajnówka	podlaskie
223.	powiat kolneński	Kolno	podlaskie
224.	Łomża	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podlaskie
225.	powiat łomżyński	Łomża	podlaskie
226.	powiat moniecki	Mońki	podlaskie
227.	powiat sejneński	Sejny	podlaskie
228.	powiat siemiatycki	Siemiatycze	podlaskie

229.	powiat sokólski	Sokółka	podlaskie
230.	powiat suwalski	Suwałki	podlaskie
231.	Suwałki	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podlaskie
232.	powiat wysokomazowiecki	Wysokie Mazowieckie	podlaskie
233.	powiat zambrowski	Zambrów	podlaskie
234.	powiat bytowski	Bytów	pomorskie
235.	powiat chojnicki	Chojnice	pomorskie
236.	powiat człuchowski	Człuchów	pomorskie
237.	Gdańsk	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
238.	powiat gdański	Pruszcz Gdański	pomorskie
239.	Gdynia	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
240.	powiat kartuski	Kartuzy	pomorskie
241.	powiat kościerski	Kościerzyna	pomorskie
242.	powiat kwidzyński	Kwidzyn	pomorskie
243.	powiat lęborski	Lębork	pomorskie
244.	powiat malborski	Malbork	pomorskie
245.	powiat nowodworski	Nowy Dwór Gdański	pomorskie
246.	powiat pucki	Puck	pomorskie
247.	Słupsk	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
248.	powiat słupski	Słupsk	pomorskie
249.	Sopot	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
250.	powiat starogardzki	Starogard Gdański	pomorskie
251.	powiat sztumski	Sztum	pomorskie
252.	powiat tczewski	Tczew	pomorskie
253.	powiat wejherowski	Wejherowo	pomorskie
254.	powiat będziński	Będzin	śląskie
255.	powiat bielski	Bielsko-Biała	śląskie
256.	Bielsko-Biała	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie

		<i>powiatu</i>	
257.	powiat bieruńsko-lędziński	Bieruń	śląskie
258.	Bytom	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
259.	Chorzów	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
260.	powiat cieszyński	Cieszyn	śląskie
261.	Częstochowa	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
262.	powiat częstochowski	Częstochowa	śląskie
263.	Dąbrowa Górnicza	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
264.	Gliwice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
265.	powiat gliwicki	Gliwice	śląskie
266.	Jastrzębie-Zdrój	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
267.	Jaworzno	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
268.	Katowice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
269.	powiat kłobucki	Kłobuck	śląskie
270.	powiat lubliniecki	Lubliniec	śląskie
271.	powiat mikołowski	Mikołów	śląskie
272.	Mysłowice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
273.	powiat myszkowski	Myszków	śląskie
274.	Piekary Śląskie	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
275.	powiat pszczyński	Pszczyna	śląskie
276.	powiat raciborski	Racibórz	śląskie
277.	Ruda Śląska	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie

278.	powiat rybnicki	Rybnik	śląskie
279.	Rybnik	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
280.	Siemianowice Śląskie	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
281.	Sosnowiec	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
282.	Świętochłowice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
283.	powiat tarnogórski	Tarnowskie Góry	śląskie
284.	Tychy	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
285.	powiat wodzisławski	Wodzisław Śląski	śląskie
286.	Zabrze	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
287.	powiat zawierciański	Zawiercie	śląskie
288.	Żory	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
289.	powiat żywiecki	Żywiec	śląskie
290.	powiat buski	Busko-Zdrój	świętokrzyskie
291.	powiat jędrzejowski	Jędrzejów	świętokrzyskie
292.	powiat kazimierski	Kazimierza Wielka	świętokrzyskie
293.	Kielce	<i>miasto na prawach powiatu</i>	świętokrzyskie
294.	powiat kielecki	Kielce	świętokrzyskie
295.	powiat konecki	Końskie	świętokrzyskie
296.	powiat opatowski	Opatów	świętokrzyskie
297.	powiat ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie
298.	powiat pińczowski	Pińczów	świętokrzyskie
299.	powiat sandomierski	Sandomierz	świętokrzyskie
300.	powiat skarżyski	Skarżysko-Kamienna	świętokrzyskie
301.	powiat starachowicki	Starachowice	świętokrzyskie
302.	powiat staszowski	Staszów	świętokrzyskie

303.	powiat włoszczowski	Włoszczowa	świętokrzyskie
304.	powiat bartoszycki	Bartoszyce	warmińsko-mazurskie
305.	powiat braniewski	Braniewo	warmińsko-mazurskie
306.	powiat działdowski	Działdowo	warmińsko-mazurskie
307.	Elbląg	<i>miasto na prawach powiatu</i>	warmińsko-mazurskie
308.	powiat elbląski	Elbląg	warmińsko-mazurskie
309.	powiat ełcki	Ełk	warmińsko-mazurskie
310.	powiat giżycki	Giżycko	warmińsko-mazurskie
311.	powiat gołdapski	Gołdap	warmińsko-mazurskie
312.	powiat iławski	Iława	warmińsko-mazurskie
313.	powiat kętrzyński	Kętrzyn	warmińsko-mazurskie
314.	powiat lidzbarski	Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie
315.	powiat mrągowski	Mrągowo	warmińsko-mazurskie
316.	powiat nidzicki	Nidzica	warmińsko-mazurskie
317.	powiat nowomiejski	Nowe Miasto Lubawskie	warmińsko-mazurskie
318.	powiat olecki	Olecko	warmińsko-mazurskie
319.	Olsztyn	<i>miasto na prawach powiatu</i>	warmińsko-mazurskie
320.	powiat olsztyński	Olsztyn	warmińsko-mazurskie
321.	powiat ostródzki	Ostróda	warmińsko-mazurskie
322.	powiat piski	Pisz	warmińsko-mazurskie
323.	powiat szczycieński	Szczytno	warmińsko-mazurskie
324.	powiat węgorzewski	Węgorzewo	warmińsko-mazurskie
325.	powiat chodzieski	Chodzież	wielkopolskie
326.	powiat czarnkowsko-trzcianecki	Czarnków	wielkopolskie
327.	powiat gnieźnieński	Gniezno	wielkopolskie
328.	powiat gostyński	Gostyń	wielkopolskie
329.	powiat grodziski	Grodzisk Wielkopolski	wielkopolskie
330.	powiat jarociński	Jarocin	wielkopolskie
331.	powiat kaliski	Kalisz	wielkopolskie
332.	Kalisz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie

333.	powiat kępiński	Kępno	wielkopolskie
334.	powiat kolski	Koło	wielkopolskie
335.	Konin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie
336.	powiat koniński	Konin	wielkopolskie
337.	powiat kościański	Kościan	wielkopolskie
338.	powiat krotoszyński	Krotoszyn	wielkopolskie
339.	powiat leszczyński	Leszno	wielkopolskie
340.	Leszno	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie
341.	powiat międzychodzki	Międzychód	wielkopolskie
342.	powiat nowotomyski	Nowy Tomyśl	wielkopolskie
343.	powiat obornicki	Oborniki	wielkopolskie
344.	powiat ostrowski	Ostrów Wielkopolski	wielkopolskie
345.	powiat ostrzeszowski	Ostrzeszów	wielkopolskie
346.	powiat pilski	Piła	wielkopolskie
347.	powiat pleszewski	Pleszew	wielkopolskie
348.	Poznań	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie
349.	powiat poznański	Poznań	wielkopolskie
350.	powiat rawicki	Rawicz	wielkopolskie
351.	powiat słupecki	Słupca	wielkopolskie
352.	powiat szamotulski	Szamotuły	wielkopolskie
353.	powiat średzki	Środa Wielkopolska	wielkopolskie
354.	powiat śremski	Śrem	wielkopolskie
355.	powiat turecki	Turek	wielkopolskie
356.	powiat wągrowiecki	Wągrowiec	wielkopolskie
357.	powiat wolsztyński	Wolsztyn	wielkopolskie
358.	powiat wrzesiński	Września	wielkopolskie
359.	powiat złotowski	Złotów	wielkopolskie
360.	powiat białogardzki	Białogard	zachodniopomorskie
361.	powiat choszczeński	Choszczno	zachodniopomorskie
362.	powiat drawski	Drawsko Pomorskie	zachodniopomorskie

363.	powiat goleniowski	Goleniów	zachodniopomorskie
364.	powiat gryficki	Gryfice	zachodniopomorskie
365.	powiat gryfiński	Gryfino	zachodniopomorskie
366.	powiat kamieński	Kamień Pomorski	zachodniopomorskie
367.	powiat kołobrzeski	Kołobrzeg	zachodniopomorskie
368.	Koszalin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	zachodniopomorskie
369.	powiat koszaliński	Koszalin	zachodniopomorskie
370.	powiat łobeski	Łobez	zachodniopomorskie
371.	powiat myśliborski	Myślibórz	zachodniopomorskie
372.	powiat policki	Police	zachodniopomorskie
373.	powiat pyrzycki	Pyrzyce	zachodniopomorskie
374.	powiat sławieński	Sławno	zachodniopomorskie
375.	powiat stargardzki	Stargard	zachodniopomorskie
376.	Szczecin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	zachodniopomorskie
377.	powiat szczecinecki	Szczecinek	zachodniopomorskie
378.	powiat świdwiński	Świdwin	zachodniopomorskie
379.	Świnoujście	<i>miasto na prawach powiatu</i>	zachodniopomorskie
380.	powiat wałecki	Wałcz	zachodniopomorskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Dzielnice m. st. Warszawy, w których zostaną urządzone sądy pokoju:

1.	Białołęka
2.	Bielany
3.	Bemowo
4.	Mokotów
5.	Ochota
6.	Praga Północ
7.	Praga Południe
8.	Rembertów

9.	Śródmieście
10.	Targówek
11.	Ursus
12.	Ursynów
13.	Wawer
14.	Wilanów
15.	Włochy
16.	Wola
17.	Wesoła
18.	Żoliborz

Źródło: opracowanie własne

Wprowadzenie do polskiego systemu sądownictwa powszechnego sądów pokoju musi uwzględniać wymogi i standardy wynikające z przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Bez ustalenia, że instytucja ta pozostanie zgodna z przepisami i zasadami Konstytucji RP, nie jest możliwe podjęcie próby wprowadzenia jej do systemu polskiej władzy sądowniczej.

Z uwagi na projektowany zakres kognicji, sądy pokoju sprawować będą wymiar sprawiedliwości. Jak wynika z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, sprawowanie wymiaru sprawiedliwości jest zarezerwowane dla Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych. Wynika z tego, że powołanie organu sprawującego wymiar sprawiedliwości, a jednocześnie nie należącego do któregoś ze wskazanych wyżej pionów może, potencjalnie, spowodować podniesienie zarzutu niekonstytucyjności sądownictwa pokoju. Dlatego proponuje się, aby sądy pokoju stanowiły czwarty (obok sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych), element sądownictwa powszechnego, usytuowany najniżej w tej hierarchii.

Jednocześnie pogodzenia wymaga konieczność zapewnienia przewidzianego przez ustawodawcę konstytucyjnego trybu powoływania sędziów ze – stanowiącym odpowiedź na społeczne oczekiwania – postulatem partycypacji społeczeństwa w procesie obsadzania stanowisk sędziów pokoju. Jak wynika z art. 179 Konstytucji RP, sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony. Proponuje się, aby ten tryb został zachowany. Tylko wówczas odpada ryzyko zarzucenia sądom pokoju niekonstytucyjności w postaci sprawowania wymiaru

sprawiedliwości przez osoby niebędące w istocie sędziami. Proponuje się jednak, aby kandydaci na sędziów pokoju byli wybierani w wyborach powszechnych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego (powiatów) oraz dzielnic gminy Warszawa. Wybory te będą przeprowadzane jednocześnie z wyborami samorządowymi. Ten zabieg, nie stojąc w sprzeczności z konstytucyjnie określonymi mechanizmami wyboru sędziów pokoju, pozwala uczynić sądownictwo pokoju bliższe społeczeństwu. Ma to na celu zwiększenie zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości uwzględniając również terytorialne usytuowanie sędziów pokoju na poziomie jednostek podziału zasadniczego (powiatów i miast na prawach powiatów) oraz jednostek pomocniczych gminy Warszawa (dzielnic). Jednocześnie zachowane zostaną wymogi niezbędne do wykonywania zawodu sędziego, określone w ustawach zwykłych.

Wypada zauważyć, że taki mechanizm wyboru sędziów pokoju, pozostający wszak w zgodzie z Konstytucją RP, będzie w stanie zagwarantować wysoki poziom ich niezawisłości. Zarówno doktryna prawa jak i orzecznictwo sądowe wskazują na silną korelację pomiędzy niezawisłością osoby wykonującej władzę sędziowską a zasadą trójpodziału władz. Takie rozumienie stanowi urzeczywistnienie regulacji określonej w art. 173 Konstytucji RP, wedle której władza sądownicza pozostaje odrębna i niezależna od pozostałych władz. Wynika z tego dyrektywa uniezależnienia władzy sądowniczej i osób (sędziów) ją sprawujących od wpływów czy nacisków ze strony władzy ustawodawczej, a przede wszystkim ze strony władzy wykonawczej. Należy uznać, że realizacji tej dyrektywy sprzyja uzależnienie powołania sędziego pokoju od wyboru kandydatów przez lokalną społeczność. Osoba wybrana przez obywateli będzie siłą rzeczy o wiele bardziej niezależna od pozostałych władz (posiadając własny mandat wyborczy, a tym samym poparcie obywateli), niż osoba powoływana przez zamknięte gremia.

W zakresie wynagrodzenia sędziów pokoju proponuje się, aby sędziowie uzyskiwali uposażenie odpowiadające uposażeniu sędziów sądu rejonowego. Wszak sądy pokoju stanowią element sądownictwa powszechnego, będący jego pierwszą instancją, jednak pozostający funkcjonalnie związanym z sądami rejonowymi. Z tego względu różnicowanie wynagrodzenia w tym zakresie nie mieści się w założeniach przyjętej konstrukcji.

Istotnym elementem projektu ustawy jest przydzielenie każdemu sędziemu pokoju dwóch asystentów. Zapewni to sprawność funkcjonowania projektowanej instytucji oraz szybkie załatwianie prowadzonych postępowań, co jest jednym z założeń projektodawcy.

Mając na uwadze, że sądy pokoju są elementem wpisującym się w strukturę wymiaru sprawiedliwości, osoby w nich orzekające muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje do

wykonywania zawodu.

Podobnie jak sędziowie pozostałych sądów powszechnych, tak również sędziowie pokoju po zakończeniu aktywności zawodowej przechodzą w stan spoczynku. W tym zakresie znajdują do nich zastosowanie przepisy ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

3. Różnice między obecnym a projektowanym stanem prawnym.

Podstawową różnicą wynikającą z niniejszego projektu ustawy jest wprowadzenie kolejnego szczebla sądownictwa powszechnego – sądów pokoju jako sądów pierwszej instancji orzekających w sprawach mniejszej wagi. W związku z tym zmianie ulegnie dotychczas trójszczeblowa struktura sądownictwa powszechnego, która zostanie uzupełniona o kolejny szczebel, najniższy w tej strukturze. W związku z tym zmianie ulegnie właściwość sądów rejonowych. Do tej pory były to wyłącznie sądy pierwszej instancji z wyłączeniem spraw ustawowo zastrzeżonych w pierwszej instancji dla sądów okręgowych. Projekt zakłada, że sądy pokoju staną się sądami pierwszej instancji w sprawach najprostszych, o najniższym ciężarze gatunkowym. Sprawy te zostały wymienione w art. 4 projektu ustawy. Oznacza to, że sądy rejonowe uzyskają nową kompetencję. Poza swoimi pierwotnymi uprawnieniami do rozpoznawania w pierwszej instancji spraw sądowych pozostających w ich właściwości, a nie przekazanych niniejszym projektem do właściwości sądów pokoju, sądy rejonowe staną się również instancją odwoławczą od rozstrzygnięć zapadłych w sądach pokoju.

Założeniem jest, aby sądy pokoju sprawowały wymiar sprawiedliwości w sprawach o niższym ciężarze gatunkowym ze względu – w zależności od kategorii sprawy (karna, cywilna, wykroczenie) – na ich charakter, wartość przedmiotu zaskarżenia bądź granicę ustawowego zagrożenia karą. W związku z tym systemowej zmianie ulegnie właściwość sądów rejonowych. Dotychczas pełniły one wyłącznie funkcję sądów pierwszej instancji. Po wejściu w życie proponowanych rozwiązań będą one zarówno sądami pierwszej instancji w sprawach, które nie zostały przekazane do rozstrzygania przez sądy pokoju, jak również sądami odwoławczymi od rozstrzygnięć podejmowanych przez sądy pokoju.

Jedną z różnic powstałą na skutek wejścia w życie projektowanej ustawy będzie zwiększenie liczby sędziów o 1159 osób. Ma to jednak służyć realizacji założenia, zgodnie z którym sędziowie pokoju będą sprawować wymiar sprawiedliwości jak najbliżej społeczeństwa – na poziomie powiatów (miast na prawach powiatów, dzielnic m. st. Warszawy). Wizja zbliżenia wymiaru sprawiedliwości społeczeństwu znajduje również swój wyraz w trybie

powoływania sędziów pokoju. Aby konstytucyjnie przewidziany tryb został zachowany, niezbędne jest powołanie tych sędziów przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Przedłożenie określonych kandydatur do sprawowania urzędu sędziów pokoju będzie jednak uzależnione od uprzedniego wyboru przez lokalną społeczność w wyborach powszechnych odbywających się wraz z wyborami samorządowymi. W związku z powyższym rozszerzeniu ulegnie zakres głosowania w wyborach samorządowych. Przeprowadzone zostanie dodatkowe głosowanie nad kandydatami na sędziów pokoju.

Projektowane rozwiązanie przewiduje, aby w danej jednostce samorządu terytorialnego 1 sędzia pokoju przypadał na 40.000 mieszkańców. Nie wprowadza się limitu kandydatów na sędziów pokoju.

Kandydaci na sędziów pokoju nie będą uprawnieni do prowadzenia kampanii wyborczej, bowiem mogłoby to stać w sprzeczności z ich niezawisłością, w przypadku wyboru a następnie powołania do pełnienia urzędu. Z tego względu możliwe będzie jedynie prowadzenie kampanii informacyjnej w postaci informowania o swojej kandydaturze do pełnienia urzędu sędziego pokoju. Z założenia ma to być konstrukcja zbieżna do informowania o wykonywanej działalności przez adwokatów czy radców prawnych.

Sądy pokoju mają zostać usytuowane w strukturze organizacyjnej sądów rejonowych. Wyraża się to w przyjętej konstrukcji, wedle której sądy te będą miały siedzibę w siedzibie sądu rejonowego, zaś ich finansowanie będzie dokonywane z budżetu państwa w części przekazanej corocznie na finansowanie sądownictwa powszechnego. Mając jednak na uwadze to, że sądy pokoju mają występować na poziomie każdego powiatu (miasta na prawach powiatu i dzielnicy m. st. Warszawy), zaś nie w każdej z tych jednostek podziału terytorialnego istnieje sąd rejonowy, proponuje się utworzenie oddziałów zamiejscowych sądów rejonowych i urządzenie w nich sądów pokoju. Oddziały takie będą funkcjonować na poziomie starostw powiatowych i urzędów dzielnic m. st. Warszawy. Szczegóły w tym zakresie zostają powierzone do uregulowania Ministrowi Sprawiedliwości, który wyda w tym celu stosowne rozporządzenie.

Kandydaci na sędziów pokoju mają spełniać wymogi analogiczne jak kandydaci na sędziów sądu rejonowego. W tym zakresie proponuje się jednak modyfikację polegającą na określeniu wyższej granicy wieku, tj. 35 lat. W ocenie projektodawcy jest to wiek zapewniający równowagę pomiędzy sprawnością działania a doświadczeniem życiowym warunkującym rzetelne sprawowanie urzędu.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe.

Przewiduje się, że funkcjonowanie sądów pokoju spowoduje znaczne przyspieszenie postępowań prowadzonych przez sądy powszechne. Wiąże się to z przekazaniem sądom pokoju następujących kategorii spraw: spraw o wykroczenia, spraw karnych zagrożonych karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku, jak również następujących spraw cywilnych: o prawa majątkowe, świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł; spraw, o których mowa w dziale II Tytułu II Kodeksu cywilnego (tj. o roszczenia z rękojmi lub gwarancji) – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza kwoty dwóch tysięcy złotych; sporów z powództwa najemcy lokalu mieszkalnego przeciwko wynajmującemu; spraw określonych w art. 144 Kodeksu cywilnego (tj. spory sąsiedzkie o tzw. immisje); sporów z czynów niedozwolonych, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł, a dochodzone przez powoda roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; sporów o naruszenie posiadania, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł; sporów o wydanie własności i o ochronę własności, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł.

W ocenie autorów projektu zaproponowane w nim rozwiązania, zwłaszcza wybór kandydatów na sędziów pokoju w wyborach powszechnych spowoduje zwiększenie zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości. Dotychczas wprowadzane reformy wymiaru sprawiedliwości wielokrotnie uzasadniane są potrzebą przybliżenia wymiaru sprawiedliwości do ludzi i zwiększenia udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Uzasadnienie takie nie zmienia jednak faktu, że ustawy uchwalane przez Sejm w ostatnich latach w żaden sposób nie spełniają tej funkcji. Uzasadnianie ich w ten sposób ma więc wymiar jedynie propagandowy. Tymczasem oddanie możliwości wyboru kandydatów na sędziów pokoju lokalnym społecznościom z pewnością wpłynie pozytywnie na społeczne postrzeganie sądownictwa, zbliżając go do ludzi. Wpływa na to również przewidziana w ustawie możliwość zgłaszania kandydatów przez grupy co najmniej 50 obywateli mających czynne prawo wyborcze zamieszkujących stale na terenie danego powiatu.

Jednym z podstawowych celów projektodawcy jest znaczne przyspieszenie postępowań w sprawach najprostszych powierzonych kognicji sądów pokoju przez co odciążone zostaną sądy rejonowe, pozostające wszak w najwyższej przewlekłości spośród wszystkich szczebli sądownictwa powszechnego. Jak wskazano wyżej, przed sądami rejonowymi zawisłych jest rocznie około 19 mln spraw. Powoduje to, że oczekiwanie na termin rozprawy z każdym rokiem wydłuża się, w efekcie skutkując przewlekłością prowadzonych postępowań. Gros spraw rozpoznawanych przez sądy rejonowe, to sprawy drobne, takie jak wykroczenia czy

drobne sprawy cywilne. Uzasadnione wydaje się, aby sprawy te przekazać sądom będącym bliżej społeczeństwa, wyspecjalizowanym w rozstrzyganiu tego typu spraw, nakierowanym na ich szybkie załatwienie. Projektowana ustawa ma być też swego rodzaju odpowiedzią ustawodawcy na dokonaną w 2001 r. na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego likwidację kolegiów do spraw wykroczeń i przekazanie rozpoznawanych przez nie spraw wydziałom karnym sądów rejonowych. Ten zabieg pozostawał oczywiście w zgodzie z Konstytucją RP, w której wymiar sprawiedliwości został powierzony wyłącznie sądom. Tymczasem kolegia do spraw wykroczeń były organami pozasądowymi i jako takie nie mieściły się w konstytucyjnej konstrukcji władzy sądowniczej. Niemniej, zabieg ten spowodował powstanie znacznego obciążenia sądów rejonowych, wpływając na postępującą w kolejnych latach przewlekłość postępowań sądowych.

Celem długofalowym, który postawił sobie projektodawca jako konsekwencję projektowanych regulacji, stanowiącym niejako efekt celu doraźnego w postaci przyspieszenia postępowań sądowych, jest osiągnięcie znacznego wzrostu zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Zaufanie to będzie możliwe do odbudowania jedynie w sytuacji, gdy obywatele uzyskają rzeczywisty wpływ w procesie wskazywania kandydatów na sędziów pokoju oraz gdy postępowania sądowe ulegną przyspieszeniu. Na takie rozwiązania oczekują obywatele, co wynika z licznych sondaży i badań społecznych.

Projekt pociąga za sobą skutki dla budżetu państwa. Szacuje się, że koszty związane z wejściem w życie projektowanych regulacji wyniosą około 350 mln zł.

5. Źródła finansowania, jeśli projekt pociąga za sobą skutki dla budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt pociąga za sobą skutki dla budżetu państwa. Szacuje się, że koszty związane z wejściem w życie projektowanych regulacji wyniosą około 350 mln zł. Wynika to z założenia, zgodnie z którym powołanych zostanie 1159 sędziów pokoju wykonujących swoje funkcje w każdym z powiatów (miast na prawach powiatów i dzielnic gminy Warszawa) przy zachowaniu normy przedstawicielstwa na poziomie 1 sędziego pokoju przypadającego na 40.000 mieszkańców. Ponadto, zgodnie z projektem ustawy proponuje się, aby 1 sędzia pokoju miał do dyspozycji 2 asystentów. Całkowite koszty ustawy nie powinny przekroczyć kwoty, o której mowa na wstępie.

Projekt nie generuje wydatków po stronie jednostek samorządu terytorialnego.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Niniejszy projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 9 lipca 2021 r.

BAS-WAPM-1616/21

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L.dz. DS. 1600, 150, 21
Data wpływu 12.07.2021

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof Paszyk)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2021 r. poz. 483) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projektodawcy proponują wprowadzenie w sądownictwie powszechnym nowego szczebla w postaci sądów pokoju. Rozdział I projektu ustawy reguluje organizację sądów pokoju. Takie sądy byłyby tworzone dla obszaru jednego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m.st. Warszawy (art. 1 § 1 projektu ustawy). Wynagrodzenie sędziów orzekających w sądach pokoju ma odpowiadać co do wysokości wynagrodzeniu sędziego sądu rejonowego (art. 2 § 1 projektu ustawy). W sądach pokoju będą zatrudniani asystenci sędziego w liczbie dwóch, przypadających na jednego sędziego pokoju (art. 2 § 1 projektu ustawy). W rozdziale II projektu ustawy określono właściwość sądów pokoju. Zgodnie z art. 4 projektu ustawy do właściwości sądów pokoju mają należeć sprawy z zakresu prawa cywilnego (wymienione w art. 4 § 2), sprawy z zakresu prawa karnego (zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku) oraz wykroczenia. Sąd pokoju mógłby przekazać rozpoznawaną sprawę z uwagi na jej skomplikowany charakter do rozpoznania sądowi rejonowemu jako sądowi pierwszej instancji (art. 6 projektu ustawy). Sądem drugiej instancji od wyroków sądów pokoju będą sądy rejonowe obejmujące swą właściwością miejscową funkcjonowanie sądu pokoju (art. 7 § 2 projektu ustawy). W rozdziale III projektu ustawy reguluje się procedurę powołania sędziów w sądach pokoju. W art. 10 projektu ustawy określono wymagania wobec osób, które mogą być powołane na stanowisko sędziego pokoju. Zgodnie z art. 11 § 1 projektu ustawy Minister Sprawiedliwości po uzyskaniu opinii prezesów sądów okręgowych oraz prezesów sądów rejonowych będzie określał liczbę etatów sędziów pokoju. Jak stanowi art. 12 projektu ustawy, sędziowie pokoju będą wybierani w wyborach równych, powszechnych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym (§ 1), prawo do głosowania ma przysługiwać osobom, które najpóźniej w dniu wyborów

ukończyły 18 rok życia oraz posiadają pełnię praw wyborczych do Sejmu (§ 2), sędziów pokoju ma powoływać Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) (§ 4), kadencja sędziego pokoju ma trwać 5 lat (§ 6). Wybory na sędziego pokoju mają być przeprowadzane wraz z wyborami do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organów w jednostkach pomocniczych gminy Warszawa (art. 13 § 1 projektu ustawy). W 14 § 1 projektu ustawy wymieniono podmioty, które mogą zgłaszać kandydatów na sędziów pokoju. Oceny posiadania przez kandydatów kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju ma dokonywać KRS (art. 15 § 1 projektu ustawy). W rozdziale IV projektu ustawy zaproponowano przepisy regulujące sposób głosowania w wyborach na sędziów pokoju (art. 17 i art. 18 projektu ustawy) oraz określające przypadki wygaśnięcia mandatu sędziego pokoju (art. 19 projektu ustawy).

Projektodawcy proponują także znowelizowanie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072), ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269) oraz ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 755). Propozycje tych zmian są konsekwencją poszerzenia kategorii sądów powszechnych o sądy pokoju.

Ponadto zaproponowano zmiany w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1319), związane z wyborami na sędziów pokoju.

Projektowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

2.1. Z uwagi na przedmiot projektu ustawy należy uwzględnić art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Zgodnie z akapitem drugim tego artykułu państwa członkowskie ustanawiają środki zaskarżenia niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii.

Ponadto należy uwzględnić art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, dalej jako „Karta”. W myśl akapitu pierwszego tego artykułu każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy (art. 47 akapit drugi zdanie pierwsze Karty).

Znaczenie art. 19 ust. 1 TUE w kontekście niezawisłości sędziowskiej zostało uwypuklone w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dalej jako „TSUE”, w szczególności począwszy od wyroku z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*. W wyroku tym TSUE stwierdził m.in., że art. 19 TUE, w którym skonkretyzowano afirmowaną w art. 2 TUE wartość państwa prawnego, powierza zadanie zapewniania kontroli sądowej w porządku prawnym Unii nie tylko TSUE,

ale również sądom krajowym. W ocenie TSUE to dane państwo członkowskie powinno zapewnić, że organy te spełniają integralne wymogi skutecznej ochrony sądowej zgodnie z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE. Dla zagwarantowania tej ochrony rzeczą kluczową jest zachowanie niezawisłości takiego organu, co potwierdza art. 47 akapit drugi Karty, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu (pkt 41 wyroku).

Zdaniem TSUE gwarancja niezawisłości, integralnego elementu sądenia, jest niezbędną nie tylko na poziomie Unii, w odniesieniu do sędziów Unii i rzeczników generalnych TSUE, co przewiduje art. 19 ust. 2 akapit trzeci TUE, ale także na poziomie państw członkowskich, w odniesieniu do sądów krajowych (pkt 42 wyroku).

Niezawisłość sądów krajowych ma zasadnicze znaczenie w szczególności dla prawidłowego funkcjonowania systemu współpracy sądowej pod postacią mechanizmu odesłania prejudycjalnego przewidzianego w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), jako że mechanizm ten może zostać uruchomiony przez organ, którego zadaniem jest stosowanie prawa Unii, spełniający w szczególności rzeczony kryterium niezawisłości. TSUE uznał, że pojęcie niezawisłości oznacza między innymi, że dany organ wypełnia swe zadania sędziowskie w pełni autonomicznie, nie podlegając żadnej hierarchii służbowej ani nie będąc podporządkowanym komukolwiek i nie otrzymując nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, oraz że jest on w ten sposób chroniony przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi mogącymi zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia¹. Obok nieusuwalności członków danego organu poziom wynagrodzenia odpowiadający wadze wykonywanych przez nich zadań stanowi nieodłączną gwarancję niezawisłości sędziowskiej (pkt 43-45 wyroku).

W wyroku z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie C-216/18 PPU, *LM*, TSUE potwierdził, że każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organy należące – jako „sąd” w znaczeniu określonym w prawie Unii – do jego systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej, zaś dla zagwarantowania tej ochrony rzeczą kluczową jest zachowanie niezawisłości takich organów, co potwierdza art. 47 akapit drugi Karty, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu (pkt 52 i 53 wyroku).

Wyrok TSUE z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie C-619/18, *Komisja przeciwko Polsce*, zawiera stwierdzenie, że chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy do kompetencji tych ostatnich, to wciąż przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie

¹ Por. wyroki TSUE z: 19 września 2006 r. w sprawie C-506/04, *Wilson*, pkt 51 oraz 16 lutego 2017 r. w sprawie C-503/15, *Margarit Panicello*, pkt 37.

mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii², a w szczególności z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE³ (pkt 52 wyroku). W przywołanym wyroku TSUE uznał, że Sąd Najwyższy może w określonych wypadkach orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii oraz że należy on, jako sąd w znaczeniu zdefiniowanym w tym prawie, do polskiego systemu środków odwoławczych „w dziedzinach objętych prawem Unii” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a w związku z tym sąd ten powinien odpowiadać wymogom skutecznej ochrony sądowej. W ocenie TSUE dla zagwarantowania, by organ taki jak Sąd Najwyższy mógł sam zapewniać taką ochronę, kluczowe jest zachowanie przez ten organ niezależności, co potwierdza art. 47 akapit drugi Karty, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu (pkt 56 i 57 wyroku). TSUE orzekł, iż ten wymóg niezależności sędziowskiej, stanowiącej integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawa (pkt 58 wyroku)⁴.

Według TSUE wymóg niezależności sądów, którego przestrzeganie są zobowiązane – na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE – zapewnić państwa członkowskie w odniesieniu do sądów krajowych, które podobnie jak Sąd Najwyższy mogą w określonych wypadkach orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii, obejmuje dwa aspekty. Pierwszy aspekt, o charakterze zewnętrznym, wymaga, aby dany organ wypełniał swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i naciskami z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia. Drugi aspekt – wewnętrzny – łączy się z kolei z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w konkretnym rozstrzygnięciu sporu, który wykraczałby poza ścisłe stosowanie przepisu prawa (pkt 71-73 wyroku). Powyższe gwarancje niezależności i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich

² Por. wyroki TSUE: z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawie C-247/17, *Raugevicius*, pkt 45 oraz z dnia 26 lutego 2019 r. w sprawach połączonych C-202/18 i C-238/18, *Rimšēvičs i EBC przeciwko Łotwie*, pkt 57.

³ Teza ta została potwierdzona w wyroku TSUE z dnia 5 listopada 2019 r. w sprawie C-192/18, *Komisja przeciwko Polsce*, pkt 102.

⁴ Zob. także wyroki TSUE: z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, *A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz C-624/18 i C-625/18, *C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu*, pkt 119 i 120) i z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, pkt 114-116.

wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu uczestników postępowania, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów⁵ (pkt 74 wyroku). W szczególności wspomniana konieczna wolność sędziów od wszelkiego rodzaju ingerencji lub nacisków z zewnątrz wymaga, jak to stale przypomina TSUE, określonych gwarancji, takich jak nieusuwalność, chroniących osoby, którym powierzono zadanie sądenia (pkt 75 wyroku). Zasada nieusuwalności wymaga w szczególności, by sędziowie mogli sprawować urząd do momentu ukończenia obowiązkowego wieku przejścia w stan spoczynku lub upływu kadencji sprawowania danej funkcji, jeżeli ma ona charakter czasowy. Mimo że zasada ta nie ma charakteru absolutnego, może ona – przy zachowaniu zasady proporcjonalności – doznawać wyjątków wyłącznie pod warunkiem, że uzasadniają je nadrzędne i prawnie uzasadnione względy. Jest zatem powszechnie przyjęte, że sędzia może zostać odwołany, z poszanowaniem właściwych procedur, jeżeli nie jest w stanie dalej sprawować swoich funkcji z powodu niezdolności lub rażącego uchybienia (pkt 76 wyroku). Wymóg niezawisłości zakłada, iż przepisy regulujące system środków dyscyplinarnych – a w rezultacie możliwość usunięcia z urzędu – dla osób, którym powierzono zadanie sądenia, będą przewidywać niezbędne gwarancje w celu uniknięcia ryzyka wykorzystywania takiego systemu do politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych (pkt 77 wyroku).

W wyroku z dnia 5 listopada 2019 r. w sprawie C-192/18, *Komisja przeciwko Polsce*, TSUE wskazał, że każde państwo członkowskie powinno na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE zapewnić w szczególności, by organy należące – jako „sądy” w rozumieniu prawa Unii – do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii i mogące w związku z tym rozstrzygać w tym charakterze o stosowaniu lub wykładni prawa Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej (pkt 103 wyroku). Zdaniem TSUE w tej sprawie bezsporne było, że polskie sądy powszechne mogą orzekać w tym charakterze o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii oraz że należą one, jako „sądy” w znaczeniu zdefiniowanym w tym prawie, do polskiego systemu środków odwoławczych „w dziedzinach objętych prawem Unii” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a w związku z tym sądy te powinny spełniać wymogi skutecznej ochrony sądowej (pkt 104 wyroku). Dla zagwarantowania, by takie sądy powszechne mogły same zapewniać taką ochronę, kluczowe jest zaś zachowanie niezależności tych organów, co potwierdza art. 47 akapit drugi Karty, w którym wśród wymogów związanych

⁵ Por. zwłaszcza wyroki TSUE: z dnia 5 listopada 2019 r. w sprawie C-192/18, *Komisja przeciwko Polsce*, pkt 106-111, z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, *A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz C-624/18 i C-625/18, *C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu*, pkt 121-123, oraz z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, pkt 117, a także wcześniejsze wyroki TSUE: z dnia 19 września 2006 r. w sprawie C-506/04, *Wilson*, pkt 53 i z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie C-216/18 PPU, *Minister for Justice and Equality*, pkt 66.

z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu (pkt 105 wyroku). W odniesieniu do wymogu niezawisłości sędziowskiej TSUE przywołał argumentację wykorzystaną w wyroku w sprawie C-619/18, *Komisja przeciwko Polsce*, przy czym podkreślił, że wobec fundamentalnego znaczenia zasady nieusuwalności ustanowienie wyjątku od tej zasady może być dopuszczalne jedynie wtedy, gdy jest usprawiedliwione prawnie uzasadnionym celem i proporcjonalne względem niego, oraz pod warunkiem że nie daje podstaw do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niezależności danych sądów od czynników zewnętrznych oraz ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów (pkt 115 wyroku).

W wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, *A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz C-624/18 i C-625/18, *C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu*, TSUE stwierdził, że zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego, konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej. W tym względzie ważne jest, by sędziowie byli chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezależności⁶. Zasady, o których mowa w pkt 123 tego wyroku⁷, powinny pozwalać w szczególności na wykluczenie nie tylko wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, ale również bardziej pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów (pkt 124 i 125 wyroku). TSUE wskazał, że ta wykładnia art. 47 Karty znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) odnoszącym się do art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPC), w myśl którego jest wymagane, aby sądy były niezależne zarówno od stron, jak i od władzy wykonawczej i ustawodawczej. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ETPC w celu ustalenia, czy sąd można uznać za „niezawisły” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, należy zwrócić uwagę między innymi na sposób powoływania jego członków i długość ich kadencji, na istnienie gwarancji chroniących ich przed naciskami z zewnątrz oraz na to, czy dany organ przejawia oznaki niezależności⁸. ETPC stale podkreśla, że chociaż zasada rozdziału władzy wykonawczej i sędziowskiej nabiera coraz większego znaczenia w jego orzecznictwie, to ani art. 6, ani żadne inne postanowienie EKPC nie narzuca państwu określonego modelu ustrojowego regulującego w taki czy inny sposób stosunki i interakcje między poszczególnymi organami władzy państwowej, ani też nie zobowiązuje tych państw do zastosowania się do tego czy innego teoretycznego wzorca konstytucyjnego odnoszącego się do dopuszczalnych granic takich interakcji.

⁶ Zob. także wyrok TSUE z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, pkt 118 i 119.

⁷ Niezawisłość i bezstronność wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów.

⁸ Zob. orzecznictwo ETPC przywołane w pkt 126-129 wyroku.

Wszystko sprowadza się do tego, czy w danej sprawie zostały spełnione wymogi EKPC (zob. pkt 130 wyroku i przywołane tam orzeczenia ETPC).

W wyroku TSUE z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, TSUE przypomniał, że niezbędne na podstawie prawa Unii gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają w szczególności istnienia zasad regulujących powoływanie sędziów (pkt 121 wyroku). Ponadto TSUE stwierdził, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia, w dziedzinach objętych prawem Unii, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu w szczególności art. 47 Karty, wobec czego to ostatnie postanowienie powinno być należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE. Orzekając w tej kwestii, że art. 47 Karty samoistnie, a więc bez konieczności ustanowienia szczegółowych norm w przepisach prawa Unii lub prawa krajowego, przyznaje jednostkom prawo, na które mogą się one bezpośrednio powoływać⁹, w szczególności w zakresie, w jakim postanowienie to wymaga, by organ mający rozpoznać środek prawny oparty na prawie Unii spełniał ustanowiony w tym postanowieniu wymóg niezawisłości, TSUE uznał w szczególności, że wymóg ten cechuje się jasnym, precyzyjnym i bezwarunkowym charakterem wymaganym do stwierdzenia jego bezpośredniej skuteczności. Z powyższego wynika, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na państwa członkowskie jasny i precyzyjny obowiązek osiągnięcia rezultatu, który jest bezwarunkowy, jeśli chodzi o niezależność sądów mających dokonywać wykładni i stosować prawo Unii (pkt 145 i 146 wyroku).

W wyroku z dnia 20 kwietnia 2021 r. w sprawie C-896/19, *Repubblika*, TSUE podkreślił, że państwo członkowskie nie może zmienić swojego ustawodawstwa w sposób prowadzący do osłabienia ochrony wartości państwa prawnego, której konkretny wyraz daje w szczególności w art. 19 TUE. Państwa członkowskie są zatem obowiązane nie dopuścić do pogorszenia, w świetle tej wartości, swoich ustawodawstw w dziedzinie organizacji wymiaru sprawiedliwości, powstrzymując się od przyjmowania przepisów, które mogłyby naruszać niezawisłość sędziowską (pkt 63 i 64 wyroku¹⁰).

2.2. Ze względu na treść projektu ustawy należy także uwzględnić art. 45 TfUE, ustanawiający swobodę przepływu pracowników wewnątrz Unii.

Zasada swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia. Zgodnie z orzecznictwem TSUE swoboda przepływu pracowników oznacza zniesienie także barier o charakterze niedyskryminującym. Za sprzeczne z art. 45 TfUE Trybunał uznaje regulacje krajowe, które uniemożliwiają lub zniechęcają pracownika – obywatela UE do skorzystania ze swobody przemieszczania się do

⁹ Por. wyroki TSUE: z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-414/16, *Egenberger*, pkt 78 oraz z dnia 29 lipca 2019 r. w sprawie C-556/17, *Torubarov*, pkt 56.

¹⁰ Zob. także wyrok TSUE z dnia 18 maja 2021 r. w sprawach połączonych C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, *Asociația „Forumul Judecătorilor din România”*, pkt 162.

innego państwa członkowskiego. Postanowienia art. 45 TfUE nie mają jednak zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej (art. 45 ust. 4 TfUE). Wyłączenie to ma charakter wyjątku, nie można więc traktować go rozszerzająco. Jego treść, wraz z pojęciem „administracja publiczna”, jest przedmiotem orzecznictwa TSUE¹¹.

TSUE stwierdził, że pojęcie administracji publicznej w rozumieniu przepisów TfUE należy interpretować i stosować jednolicie w całej Unii i w związku z tym nie może być w pełni pozostawione uznaniu państw członkowskich. Zgodnie z orzecznictwem TSUE art. 45 ust. 4 TfUE ma zastosowanie tylko do stanowisk, które są związane z bezpośrednim lub pośrednim udziałem w wykonywaniu władzy powierzonej przez prawo publiczne oraz funkcji, które mają na celu ochronę ogólnych interesów państwa lub władz publicznych i wymagają zatem od osób dysponujących tymi uprawnieniami istnienia szczególnej relacji solidarności z państwem oraz wzajemności praw i obowiązków leżących u podstaw więzów obywatelstwa. TSUE stoi na stanowisku, że art. 45 ust. 4 TfUE może być zastosowany wówczas, gdy wykonywanie uprawnień przyznanych przez prawo publiczne odbywa się regularnie oraz nie jest bardzo niewielką częścią prowadzonej aktywności. Wyłączenia określonego w art. 45 ust. 4 TfUE nie stosuje się natomiast do stanowisk, które podlegają wprawdzie państwu lub innym podmiotom prawa publicznego, jednak nie wiążą się ze współdziałaniem przy wykonywaniu zadań należących do administracji publicznej we właściwym znaczeniu.

2.3. Z uwagi na przedmiot projektu ustawy należy także uwzględnić:

- art. 16 ust. 1 TfUE, przyznający każdej osobie prawo do ochrony danych osobowych jej dotyczących;

- art. 8 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, dalej jako „Karta”, przyznający każdej osobie prawo do ochrony danych osobowych jej dotyczących. Dane te muszą być przetwarzane rzetelnie w określonych celach i za zgodą osoby zainteresowanej lub na innej uzasadnionej podstawie przewidzianej ustawą.

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹², dalej jako „rozporządzenie RODO”.

Artykuł 16 TfUE ustanawia zasadę prawa UE ochrony danych osobowych, mającą ogólne zastosowanie, czyli dotyczącą przetwarzania danych w sektorze prywatnym i publicznym. Artykuł 16 ust. 1 TfUE wskazuje na potrzebę ochrony danych osobowych nie tylko w odniesieniu do przetwarzania ich przez instytucje UE, ale również w odniesieniu do przetwarzania ich przez

¹¹ Zob. m.in. wyroki TS: z dnia 17 grudnia 1980 r. w sprawie 149/79, *Komisja przeciwko Belgii*, pkt 10, 12, 18 i 19 oraz z 16 czerwca 1987 r. w sprawie 225/85, *Komisja przeciwko Włochom*, pkt 7, a także wyroki TSUE: z dnia 6 października 2015 r. w sprawie C-298/14, *Brouillard*, pkt 30-32 oraz z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie C-20/16, *Bechtel*, pkt 34 i 35.

¹² Dz. Urz. UE L 119 z 27.04.2016 r., s. 1.

państwa członkowskie. Rozporządzenie RODO ma zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych (art. 2 ust. 1 rozporządzenia RODO).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. W świetle orzecznictwa TSUE wskazanego w pkt 2.1 opinii konieczne jest zbadanie projektu ustawy pod kątem zgodności z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty. Jak wynika z tego orzecznictwa, organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy do kompetencji tych państw, jednak przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii, w szczególności z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE¹³. Projekt ustawy zakłada wprowadzenie w ramach sądownictwa powszechnego nowego szczebla w postaci sądów pokoju, a w konsekwencji wprowadzenie nowej kategorii sędziów, tzn. sędziów pokoju. Wobec tego status sędziów pokoju powinien zostać oceniony wedle standardu wyznaczonego przez prawo Unii Europejskiej. Przede wszystkim konieczne jest zbadanie, czy sędziowie pokoju dają gwarancję niezawisłości i bezstronności, z czym wiążą się kwestie składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu uczestników postępowania, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów¹⁴.

We wskazanym zakresie szczególną uwagę należy zwrócić na przepisy określające procedurę wyboru i powołania sędziów pokoju. Zgodnie z art. 14 § 1 projektu ustawy kandydatów na sędziów pokoju będą mogli zgłaszać: 1) właściwi miejscowo prezesi sądów okręgowych; 2) właściwi miejscowo prezesi sądów rejonowych; 3) stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, działających na obszarze odpowiedniego powiatu z wyłączeniem partii politycznych; 4) uczelnie wyższe prowadzące studia na kierunku prawo; 5) grupy co najmniej 50 obywateli mających czynne prawo wyborcze zamieszkujących stale na terenie danego powiatu. Art. 12 § 1 projektu ustawy stanowi, że sędziowie pokoju mają być wybierani w wyborach równych, powszechnych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym. Kandydaci, którzy uzyskali najwyższy wynik w głosowaniu, mają być przedstawiani KRS w liczbie odpowiadającej liczbie stanowisk sędziowskich w danym sądzie pokoju. Sędziów pokoju ma powoływać Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek KRS (art. 12 § 4

¹³ Zob. zwłaszcza wyrok TSUE z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie C-619/18, *Komisja przeciwko Polsce*, pkt 52.

¹⁴ Zob. wyrok TSUE z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie C-619/18, *Komisja przeciwko Polsce*, pkt 74 i przywołane tam orzecznictwo.

projekt ustawy).

Zaproponowana w projekcie ustawy procedura wyborów poprzedzająca etap powołania sędziów stanowi rozwiązanie, które należy ocenić, biorąc pod uwagę przywołane powyżej orzecznictwo TSUE. W tym aspekcie istotne jest podkreślanie przez TSUE, że zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego, konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej i w tym względzie ważne jest, by sędziowie byli chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezależności¹⁵. Projektowane rozwiązanie przewidujące zgłaszanie kandydatów przez wymienione podmioty oraz dokonywanie wyboru sędziów pokoju w powszechnych wyborach nie budzi zastrzeżeń co do spełnienia standardu w zakresie zagwarantowania niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej¹⁶.

Proponowane regulacje wpisują się w model powoływania sędziów określony w art. 179 Konstytucji RP, w myśl którego sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek KRS. W odniesieniu do tej kwestii warto mieć na względzie ocenę trybu powoływania sędziów Sądu Najwyższego na wniosek KRS dokonaną przez TSUE w wyroku z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*. TSUE przypomniał w nim, że skoro na podstawie art. 179 Konstytucji RP sędziowie Sądu Najwyższego są powoływani przez Prezydenta RP na wniosek KRS, czyli organu, któremu na mocy art. 186 Konstytucji RP powierzono zadanie stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, to interwencja takiego organu w kontekście procesu powoływania sędziów może, co do zasady, przyczynić się do obiektywizacji tego procesu poprzez zakreślenie ram uznania, jakim dysponuje Prezydent RP przy wykonywaniu powierzonej mu prerogatywy. Jednocześnie TSUE wskazał, że może być tak jednak wyłącznie pod warunkiem, w szczególności, że sam ten organ będzie wystarczająco niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz od organu, któremu ma przedłożyć taki wniosek o powołanie (pkt 124 i 125 wyroku)¹⁷. TSUE zauważył, że na podstawie art. 179 Konstytucji RP akt, w którym KRS rekomenduje danego kandydata do powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, stanowi warunek *sine qua non*, aby taki kandydat mógł na nie zostać powołany przez Prezydenta RP. Rola KRS w tym procesie nominacyjnym jest zatem pierwszoplanowa.

¹⁵ Zob. zwłaszcza wyrok TSUE z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, *A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz C-624/18 i C-625/18, *C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu*, pkt 124 i 125.

¹⁶ Por. wyrok TSUE z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie C-658/18, *UX przeciwko Governo della Repubblica italiana*. Sprawa ta dotyczyła sędziów pokoju, którzy są mianowani dekretem prezydenta Republiki Włoskiej, po przeprowadzeniu narady przez najwyższą radę sądownictwa na wniosek właściwej miejscowo rady sądownictwa, z udziałem pięciu przedstawicieli wyznaczonych za wspólnym porozumieniem przez rady izb adwokackich okręgu sądu apelacyjnego (zob. pkt 42-57 przywołanego wyroku TSUE).

¹⁷ Zob. także wyrok TSUE z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, *A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz C-624/18 i C-625/18, *C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu*, pkt 137 i 138.

W tym kontekście stopień niezależności KRS od polskiej władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu powierzonych jej zadań może mieć znaczenie przy dokonywaniu oceny, czy wyłonieni przez nią sędziowie będą w stanie spełnić wymogi niezawisłości i bezstronności wynikające z prawa Unii (pkt 126 i 127 wyroku)¹⁸. TSUE podkreślił również, że dla potrzeb dokonania wspomnianej oceny i z uwagi na to, iż decyzje Prezydenta RP w sprawach powołania sędziów Sądu Najwyższego nie mogą być przedmiotem kontroli sądowej, istotny może być także sposób, w jaki określono zakres odwołania przysługującego od uchwały KRS, która obejmuje rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego tego sądu, a w szczególności kwestia, czy to odwołanie umożliwia zapewnienie skutecznej kontroli sądowej takich uchwał, przynajmniej w zakresie pozwalającym na ustalenie, że nie doszło do przekroczenia uprawnień lub nadużycia władzy, naruszenia prawa lub popełnienia oczywistego błędu w ocenie (pkt 128 wyroku).

W świetle przywołanego orzecznictwa TSUE trzeba uznać, że udział KRS w procedurze powoływania sędziów pokoju jest elementem, który w założeniu powinien służyć jako dodatkowa gwarancja niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Natomiast ocena stopnia niezależności KRS od polskiej władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu powierzonych jej zadań nie jest przedmiotem niniejszej opinii. W tym kontekście wymaga odnotowania to, że orzecznictwo TSUE, w którym dokonano wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, dotyczy spraw wniesionych w trybie prejudycjalnym. Przywołane wyroki TSUE odnoszą się zatem do okoliczności poszczególnych spraw, które są przedmiotem postępowań przed sądem krajowym zgłaszającym pytanie prejudycjalne. Poza tym TSUE dokonując wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, nie wypowiedział się kategorycznie o niezgodności z prawem UE przepisów krajowych będących przedmiotem sprawy, ale wskazywał, że oceny powinien dokonać sąd odsyłający. I tak, w wyroku z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, TSUE orzekł, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie takim zmianom, jeżeli okaże się – co powinien ocenić sąd odsyłający na podstawie wszystkich istotnych okoliczności – że zmiany te mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niepodatności sędziów powołanych przez Prezydenta RP na podstawie wspomnianych uchwał KRS na czynniki zewnętrzne¹⁹.

¹⁸ Zob. także wyrok TSUE z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, *A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa* oraz C-624/18 i C-625/18, *C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu*, pkt 139.

¹⁹ Zob. wyrok TSUE z dnia 20 kwietnia 2021 r. w sprawie C-896/19, *Repubblika*, pkt 66-73. W wyroku tym TSUE stwierdził, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, które przyznają premierowi danego państwa członkowskiego rozstrzygające uprawnienia w procesie powoływania sędziów, przewidując jednocześnie udział w tym procesie niezależnego organu, który ma w szczególności za zadanie ocenę kandydatów na stanowisko sędziego i przedstawienie premierowi opinii. W ocenie TSUE udział w procesie powoływania sędziów organu takiego jak komisja ds. powoływania sędziów [...] może co do zasady przyczynić się do większej obiektywności tego procesu, dzięki ograniczeniu zakresu swobody, jakim dysponuje premier przy

Co się tyczy rozwiązania polegającego na określeniu 5-letniej kadencji sędziego pokoju (art. 12 § 6 projektu ustawy), to w świetle orzecznictwa TSUE można je uznać za dopuszczalne. W wyroku z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie C-619/18, *Komisja przeciwko Polsce*, TSUE uznał, że zasada nieusuwalności wymaga, by sędziowie mogli sprawować urząd do momentu ukończenia obowiązkowego wieku przejścia w stan spoczynku lub upływu kadencji sprawowania danej funkcji, jeżeli ma ona charakter czasowy (pkt 76 wyroku). Przesłanki wygaśnięcia mandatu sędziego pokoju (art. 19 § 1 projektu ustawy) są dopuszczalne z perspektywy prawa UE²⁰.

W świetle powyższego można uznać, że projekt ustawy nie narusza art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty w kontekście spełniania przez sędziów pokoju wymogów niezawisłości i bezstronności w rozumieniu dotychczasowego orzecznictwa TSUE.

3.2. Zgodnie z art. 10 § 1 pkt 1 projektu ustawy na stanowisko sędziego pokoju może być powołany wybrany ten, kto posiada wyłącznie obywatelstwo polskie. Projektowany przepis wymaga zatem oceny pod kątem zgodności z art. 45 TfUE.

Uwzględniając to, że sędziowie pokoju mają brać udział w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, należy uznać, że sprawowanie mandatu takiego sędziego wymaga istnienia szczególnych relacji w stosunku do państwa, wynikających z więzów obywatelstwa. Można to więc uznać za zatrudnieniem w administracji publicznej, spełniające kryterium wyjątku przewidzianego w art. 45 ust. 4 TfUE. W konsekwencji należy przyjąć, że w omawianym przypadku wymóg obywatelstwa polskiego jest usprawiedliwiony, zasada swobody przepływu pracowników nie ma zastosowania, a projektowany przepis nie jest sprzeczny z prawem UE.

3.3. Art. 14 § 3 projektu ustawy przewiduje, że do zgłoszenia kandydata na sędziego pokoju ma być dołączana lista osób zawierająca imię (imiona), nazwisko, numer ewidencyjny PESEL, miejsce stałego zamieszkania i własnoręczny podpis każdej osoby zgłaszającej kandydata.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 RODO dane osobowe oznaczają informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej; możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej.

wykonywaniu przyznanych mu w tej materii uprawnień. Organ taki powinien być jeszcze sam wystarczająco niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz od organu, któremu ma przedstawiać opinię w sprawie oceny kandydatów na stanowisko sędziego.

²⁰ Zob. także wyroki TSUE: z dnia 21 stycznia 2020 r. w sprawie C-274/14, *Banco de Santander*, pkt 51 i 56 oraz z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie C-658/18, *UX przeciwko Governo della Repubblica italiana*, pkt 47-55.

W związku z tym, że projektowane regulacje dotyczą danych osobowych możliwych do zidentyfikowania osób fizycznych, należy poddać ją ocenie pod kątem zgodności z prawem UE.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 TfUE i art. 8 ust. 1 Karty każda osoba ma prawo do ochrony danych osobowych jej dotyczących. Zgodnie z art. 51 Karty jej postanowienia mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii (ust. 1), a prawa uznane w Karcie, które są przedmiotem postanowień Traktatów, są wykonywane na warunkach i w granicach w nich określonych (ust. 2). Z przepisów tych wynika, że państwa członkowskie są związane unijnymi zasadami dotyczącymi ochrony osób fizycznych, jeśli wykonują działania wchodzące w zakres zastosowania prawa Unii.

W odniesieniu do analizowanego przypadku należy przywołać art. 6 ust. 1 lit. e rozporządzenia RODO, zgodnie z którym przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem wówczas gdy jest ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Ponadto, jak stanowi ust. 3 przywołanego przepisu, podstawa przetwarzania musi być określona w prawie Unii Europejskiej lub w prawie krajowym, zaś w odniesieniu do celu przetwarzania musi być niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi.

W świetle powyższego należy uznać, że proponowane rozwiązanie dotyczące przetwarzania danych osobowych spełnia kryteria przetwarzania określone w rozporządzeniu RODO. W związku z tym proponowany art. 14 § 3 projektu ustawy nie narusza rozporządzenia RODO.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw dotyczy kwestii objętych prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem UE.

Autor:

Tomasz Jaroszyński
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Sobolewski

Przemysław Sobolewski

Warszawa, 9 lipca 2021 r.

BAS-WAPM-1617/21

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. DS. 1600.150.2.21

Data wpływu: 12.07.2021

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie
stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie
niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof
Paszyk) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej
w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu**

Projektodawcy proponują wprowadzenie w sądownictwie powszechnym nowego szczebla w postaci sądów pokoju. Rozdział I projektu ustawy reguluje organizację sądów pokoju. Takie sądy byłyby tworzone dla obszaru jednego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m.st. Warszawy (art. 1 § 1 projektu ustawy). Wynagrodzenie sędziów orzekających w sądach pokoju ma odpowiadać co do wysokości wynagrodzeniu sędziego sądu rejonowego (art. 2 § 1 projektu ustawy). W sądach pokoju będą zatrudniani asystenci sędziego w liczbie dwóch, przypadających na jednego sędziego pokoju (art. 2 § 1 projektu ustawy). W rozdziale II projektu ustawy określono właściwość sądów pokoju. Zgodnie z art. 4 projektu ustawy do właściwości sądów pokoju mają należeć sprawy z zakresu prawa cywilnego (wymienione w art. 4 § 2), sprawy z zakresu prawa karnego (zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku) oraz wykroczenia. Sąd pokoju mógłby przekazać rozpoznawaną sprawę z uwagi na jej skomplikowany charakter do rozpoznania sądowi rejonowemu jako sądowi pierwszej instancji (art. 6 projektu ustawy). Sądem drugiej instancji od wyroków sądów pokoju będą sądy rejonowe obejmujące swą właściwością miejscową funkcjonowanie sądu pokoju (art. 7 § 2 projektu ustawy). W rozdziale III projektu ustawy reguluje się procedurę powołania sędziów w sądach pokoju. W art. 10 projektu ustawy określono wymagania wobec osób, które mogą być powołane na stanowisko sędziego pokoju. Zgodnie z art. 11 § 1 projektu ustawy Minister Sprawiedliwości po uzyskaniu opinii prezesów sądów okręgowych oraz prezesów sądów rejonowych będzie określał liczbę etatów sędziów pokoju. Jak stanowi art. 12 projektu ustawy, sędziowie pokoju będą wybierani w wyborach równych, powszechnych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym (§ 1), prawo do głosowania ma przysługiwać osobom, które najpóźniej

w dniu wyborów ukończyły 18 rok życia oraz posiadają pełnię praw wyborczych do Sejmu (§ 2), sędziów pokoju ma powoływać Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) (§ 4), kadencja sędziego pokoju ma trwać 5 lat (§ 6). Wybory na sędziego pokoju mają być przeprowadzane wraz z wyborami do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organów w jednostkach pomocniczych gminy Warszawa (art. 13 § 1 projektu ustawy). W 14 § 1 projektu ustawy wymieniono podmioty, które mogą zgłaszać kandydatów na sędziów pokoju. Oceny posiadania przez kandydatów kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju ma dokonywać KRS (art. 15 § 1 projektu ustawy). W rozdziale IV projektu ustawy zaproponowano przepisy regulujące sposób głosowania w wyborach na sędziów pokoju (art. 17 i art. 18 projektu ustawy) oraz określające przypadki wygaśnięcia mandatu sędziego pokoju (art. 19 projektu ustawy).

Projektodawcy proponują także znowelizowanie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072), ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269) oraz ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 755). Propozycje tych zmian są konsekwencją poszerzenia kategorii sądów powszechnych o sądy pokoju.

Ponadto zaproponowano zmiany w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1319), związane z wyborami na sędziów pokoju.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo UE** w rozumieniu art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu.

Autor:

Tomasz Jaroszyński
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski

Informacja o projekcie:

Tytuł	Poselski projekt ustawy – o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw (KP KP).
Projekt z dnia	

Informacje o zgłaszającym uwagi:

Urząd	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie za pośrednictwem Biura Związku Województw RP
Organizacja samorządowa	Związek Województw RP

Uwagi:

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. art., nr str., rozdział)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1.	Rozdział V	<p>Rekomenduje się uzupełnienie części projektu dot. zmian w przepisach obowiązujących poprzez wprowadzenia zmian w ustawach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, z późn. zm.) - ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.) - ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm.) 	<p>Instytucja sędziów pokoju musi zostać zintegrowana z przepisami procesowymi które obowiązują w zakresie właściwości wskazanym w art. 4 projektu.</p> <p>Rekomenduje się w szczególności jednoznaczne wskazanie obszary sądów w tych postępowaniach, z uwagi na okoliczność, że wady w zakresie składu sędziowskiego zwykle skutkują nieważnością postępowania.</p>
2.	Uwaga ogólna	<p>Projekt wymaga skorygowania pod kątem wymogów określonych w „Zasadach techniki prawodawczej”, w szczególności w zakresie oznaczania elementów wyczerpania (punktów) – art. 4 i rozdział V projektu - oraz ujmowania zmiany poszczególnych ustaw (zmiany tych ustaw ujmuje się w odrębny artykuł) – rozdział V projektu.</p>	<p>Wymogi określone w „Zasadach techniki prawodawczej” stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), w szczególności w § 56 i § 95.</p>

Grzegorz Jaworski

Kierownik Wydziału ds. Legislacji i Koordynacji Pomocy Prawnej
/- podpisano elektronicznie/

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. *SPS-1/PO.20.2/16.10.2021*
Data wpływu *27. 07. 2021*

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L. dz. *DS. 175. 515. 822*
Data wpływu. *27. 07. 2021*

PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH
Jan Nowak

Warszawa, 27-07-2021

DOL.401.366.2021.WL.TG

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L.dz. *DS.175.518.RM*
Data wpływu *28.07.2021*

Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa
elektroniczna skrzynka podawcza
ePUAP
/KSRP/SkrytkaESP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 13 lipca 2021 r. – znak: SPS-WP.020.216.7.2021 – (data wpływu do Urzędu Ochrony Danych Osobowych 19 lipca 2021 r.) uprzejmie informuję, że do poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw – z punktu widzenia przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.¹⁾) oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r.

¹⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35.

o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781) –
Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych nie zgłasza uwag.

Z wyrazami szacunku,

z up. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych
Dyrektor Departamentu Orzecznictwa i Legislacji
Monika Krasieńska

/ - dokument w postaci elektronicznej podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym /

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, dnia 29 lipca 2021 r.

BSA II.021.6.2021

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L.dz. D.S. 175.532.2021
Data wpływu 02.08.2021

Pan
Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 13 lipca 2021 r., SPS-WP.020.216 .7.2021, działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 154 ze zm.) w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw.*

Z poważaniem,

dr hab. Małgorzata Manowska

/pismo podpisane podpisem elektronicznym/

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-WP. 020.216.12.2021

Data wpływu 02.08.2021

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	5554.12711.8413
Nazwa dokumentu	BSA II.021.6.2021 Odpowiedź PP SN do Pana Ministra D. Salamończyka ws. pr. ust. o sądach pokoju - UWAGI.pdf
Tytuł dokumentu	BSA II.021.6.2021 Odpowiedź PP SN do Pana Ministra D. Salamończyka ws. pr. ust. o sądach pokoju - UWAGI
Sygnatura dokumentu	BSA II.021.6.2021
Data dokumentu	29.07.2021 14:56:15
Skrót dokumentu	1D9FC1CD1CFD7E9E37FCDA46EA48C96604754688
Wersja dokumentu	1.1
Data podpisu	29.07.2021
Podpisane przez	Małgorzata Manowska; SN Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego karta
	EZD 3.104.37.37.35090
Data wydruku:	30.07.2021 08:03:37
Autor wydruku:	Wróbel Kamila w zastępstwie za SEKRETARIAT BIURA STUDIÓW I ANALIZ

BSA II.021.6.2021

**Uwagi Sądu Najwyższego do poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju
oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 2 lipca 2021 r.**

1. Uwagi wstępne

Projekt proponuje wprowadzenie do polskiego ustawodawstwa instytucji sądów pokoju. Miałyby to być najniższy szczebel sądownictwa powszechnego. W preambule podano, że celem wprowadzenia tych sądów jest usprawnienie sądownictwa oraz przybliżenie wymiaru sprawiedliwości społeczeństwu. Organizacyjnie sądy te miałyby być co do zasady związane z sądami rejonowymi. Sędziowie pokoju mieliby być wybierani w wyborach powszechnych na 5 lat.

2. Koncepcja uregulowania i funkcjonowania sądów pokoju

Uwzględniając realia konstytucyjne projektodawca proponuje usytuowanie sądów pokoju w ramach sądownictwa powszechnego, co należy uznać za rozwiązanie trafne, w przeciwnym razie konieczna byłaby zmiana Konstytucji.

Analiza zaproponowanej koncepcji sądów pokoju prowadzi wszakże do wniosku, że poza wyborem sędziów w wyborach powszechnych nie różni się ona istotnie od dotychczasowego modelu funkcjonowania sądów rejonowych. Należy tu zauważyć, że instytucja sądów pokoju w innych krajach została wprowadzona dla uproszczenia rozpoznania spraw mniejszej wagi, tradycyjnie też (choć nie jest to obecnie regułą) sędziami pokoju są sędziowie niezawodowi, o niższych kwalifikacjach niż zawodowi.

Projekt nie bierze pod uwagę tych charakterystycznych cech instytucji sądów pokoju.

Po pierwsze należy zauważyć, że nie zaproponowano żadnych istotnych zmian proceduralnych, poza rezygnacją z posiedzenia pojednawczego oraz skróceniem terminu do wniesienia apelacji we wszystkich sprawach do 7 dni. Projekt nie przewiduje ani autonomicznego, kompleksowo uregulowanego w ustawie o sądach pokoju uproszczonego trybu postępowania przed sądem pokoju ani wprowadzenia stosownych zmian do procedury cywilnej, karnej i wykroczeniowej. Rodzi to zasadniczą wątpliwość, na czym ma polegać przyspieszenie postępowań w stosunku do postępowań prowadzonych przez sądy rejonowe. Wskazując na przewlekłość prowadzenia postępowań o wykroczenia i drobne sprawy cywilne projektodawca stwierdza jedynie, że „uzasadnionym wydaje się, aby sprawy te przekazać sądom będącym bliżej społeczeństwa, wyspecjalizowanym w rozstrzyganiu tego typu spraw, nakierowanym na ich szybsze załatwienie”. Jednak wiara w motywację sędziów pokoju do

szybszego załatwiania spraw jest niewystarczającym argumentem przemawiającym za wprowadzeniem nowego szczebla sądownictwa powszechnego. Konieczne jest danie im stosownego instrumentu prawnego w postaci odformalizowanej (choć oczywiście spełniającej wymogi rzetelnego procesu) procedury.

Po drugie, brak wyżej wskazanej regulacji uniemożliwiłaby w praktyce funkcjonowanie sądu pokoju. Nie wiadomo np. kto miałby rozstrzygać spory o właściwość pomiędzy sądami pokoju lub sądem pokoju a sądem rejonowym. Brak jest też niezbędnych regulacji o charakterze instytucjonalnym, nie jest jasne chociażby to, jakie mają być organy sądu pokoju i czy można stworzyć w nim wydziały.

Po trzecie, projektodawca nie przeprowadził dogłębnej analizy statystycznej funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, ograniczając się do podania zbiorczej liczby spraw zarejestrowanych w sądach rejonowych oraz czasu trwania postępowania. Nie dostrzegł wszakże chociażby tego, że liczba spraw karnych i wykroczeniowych w sądach rejonowych w ostatnich latach istotnie spadła (wg Małych Roczników Statystycznych wpływ w 2015 r. wyniósł 2343,6 tys., w 2020 r 1646,0 tys.), zaś wzrost liczby spraw cywilnych nie jest znaczny (wg Małych Roczników Statystycznych w 2015 r. wpływ wyniósł 8596,9 tys. spraw, a w 2020 r. było ich 8724,1 tys.). W tej sytuacji należałoby zadać pytanie, jakie czynniki wpływają tak naprawdę na długość prowadzonych postępowań, skoro pierwszoplanowym czynnikiem nie jest liczba spraw. Nie oszacowano także liczby spraw, które mogą wpłynąć do sądów pokoju w pierwszych latach ich działalności i zostać rozpoznane, co uniemożliwia ocenę prognozowanej efektywności tych sądów.

Po czwarte, projekt przewiduje dla kandydatów na urząd sędziego pokoju wyższe wymagania niż na stanowisko sędziego sądu rejonowego, co wyraża się między innymi w podwyższeniu dolnej granicy wieku z 29 do 35 lat czy też podwyższeniu wymaganego okresu wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego czy notariusza z 3 lat do 5 lat. Rozwiązanie takie jest niezrozumiałe. Jeśli sądy pokoju miałyby być niższym szczeblem sądownictwa powszechnego w stosunku do sądów rejonowych i zajmować się prostszymi sprawami, wymagania w odniesieniu do sędziów pokoju powinny być niższe, a nie wyższe. Należy też zauważyć, że projekt przewiduje wynagrodzenie sędziego pokoju identyczne jak sędziego sądu rejonowego (art. 2 § 1).

Podsumowując powyższe rozważania można stwierdzić, że projekt przewiduje powołanie nowego szczebla sądownictwa powszechnego bez należytego uzasadnienia dla takiej zmiany i bez zaproponowania szeregu kluczowych regulacji. Nie ma też w nim zmian istotnie upraszczających postępowanie w sprawach objętych jurysdykcją sądów pokoju. Jedynym czynnikiem, który może bez wątplenia wpłynąć na szybkość rozpoznawania spraw, jest powiększenie liczby sędziów sądów powszechnych. Można tego dokonać jednak w sposób znacznie prostszy, bez wprowadzania odrębnych sądów, przez zwiększenie liczby etatów sędziowskich w sądach rejonowych.

3. Uwagi szczegółowe

Trudno zaaprobować, aby w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości mogła być uregulowana kwestia ustanawiania oddziałów sądu pokoju (art. 1 § 7 projektu). Podobnie wygląda kwestia delegowania sędziego pokoju do sądu okręgowego (art. 12 § 9 projektu). Kwestie te powinny być uregulowane ustawowo.

Artykuł 3 przewiduje, że każdy z sędziów pokoju będzie miał 2 asystentów. Jest to rozwiązanie nieznanne w innych sądach powszechnych. Potrzeba jego wprowadzenia nie została należycie uzasadniona. Asystentem mogłaby być nie tylko osoba posiadająca wykształcenie prawnicze, lecz również administracyjne (art. 3 ust. 2 projektu), co trudno zaaprobować zważywszy na istotną różnicę programową pomiędzy studiami prawniczymi a administracyjnymi.

W art. 4 § 2 pkt 2 i 3 projektu zbędne jest opisywanie treści przepisów. Wystarczy samo odwołanie się do nich.

Lektura art. 4 § 3 projektu może prowadzić do wniosku, że sąd pokoju nie rozpoznaje spraw zagrożonych wyłącznie karą grzywny oraz grzywny lub ograniczenia wolności.

W art. 7 projektu przyznano prawo do wniesienia środka zaskarżenia tylko stronom, podczas gdy np. art. 444 k.p.k. przyznaje je także określonym uczestnikom niebędącym stronami.

W art. 12 § 8 projektu przewidziano, że w przypadku nieubiegania się o ponowny wybór po zakończeniu kadencji sędziego pokoju zostaje przeniesiony z urzędu na stanowisko sędziego sądu rejonowego, przy którym orzekał jako sędziego pokoju. Przepis ten – jak można przypuszczać – ma na celu zrealizowanie konstytucyjnego wymogu powoływania sędziów na czas nieoznaczony (art. 179 Konstytucji). Nasuwa on wszakże dwa zastrzeżenia o charakterze konstytucyjnym. Po pierwsze, odnosi się on tylko do sytuacji, kiedy sędzia pokoju nie ubiega się o ponowny wybór. Oznacza to, że w sytuacji wzięcia powtórnego udziału w wyborach, lecz nieuzyskania mandatu na kolejną kadencję, kadencja sędziego pokoju ulega zakończeniu po pięciu latach, co pozostaje w dysonansie z art. 179 Konstytucji. Po drugie, przeniesienie sędziego pokoju na stanowisko sędziego sądu rejonowego z urzędu nie uwzględnia art. 180 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym przeniesienie sędziego na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Uzasadnienie projektu nie wskazuje, aby projektodawca gruntownie rozważył kwestię konstytucyjności wybierania sędziów pokoju na kadencję.

W art. 13 § 3 projektu posłużono się pojęciem kampanii informacyjnej, nie wiadomo wszakże na czym kampania taka miałaby polegać i czym tak naprawdę różnić się od kampanii wyborczej (np. jakie formy kampanii są zakazane). Nie wskazano też na co mogłyby być przeznaczone wskazane w tym przepisie wydatki, kto może je pokrywać i w jaki sposób ich wysokość miałyby być kontrolowana.

W art. 14 § 1 pkt 4 projektu przewidziano możliwość zgłaszania kandydatów przez szkoły wyższe, nie zawężając tego wszakże do szkół wyższych z danego powiatu.

Nie sposób zaakceptować regulacji zawartej w art. 18 § 3 projektu, upoważniającej ministra ds. sprawiedliwości do wskazania kandydatów na sędziów pokoju w przypadku zarejestrowania

mniejszej liczby kandydatów niż przewidziana dla danego okręgu wyborczego. Nie można nikogo zmuszać do kandydowania na urząd sędziego pokoju wbrew jego woli.

Artykuł 19 projektu przewiduje tylko dwie przesłanki wygaśnięcia sprawowania funkcji sędziego pokoju, brak jest tu synchronizacji z ustawą Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 r. (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2072, ze zm.).

Niejasna jest rola w powoływaniu sędziów pokoju Krajowej Rady Sądownictwa. Projekt przewiduje dla niej nie tylko przedstawianie Prezydentowi wniosków o powołanie sędziów pokoju, lecz także rozpatrywanie i ocenę kandydatów do pełnienia urzędu. Rodzi to pytanie, w jakim zakresie KRS mogłaby ingerować w wyniki wyborów powszechnych, poprzez np. nieprzedstawienie wybranego w nich kandydata Prezydentowi z uwagi na jego negatywną ocenę. Kwestia ta nie została uregulowana.

W projekcie występują rozbieżności terminologiczne, np. w art. 1 mowa o jest o Ministrze Sprawiedliwości, w art. 11 o ministrze właściwym ds. sprawiedliwości.

Zdarzają się również literówki, np. „mieszkańców” zamiast „mieszkańców” (art. 11 § 2, zd. pierwsze projektu).

Podsumowanie

Opiniowany projekt wpisuje się w dyskusję na temat usprawnienia sądownictwa w Polsce oraz jego zbliżenia do społeczeństwa i jako taki zasługuje na aprobatę, tym bardziej, że kwestia powołania sędziów pokoju jest obecnie przedmiotem dużego zainteresowania.

Jednak przedstawiona koncepcja uregulowania i funkcjonowania sądów pokoju nie jest spójna i kompleksowa. Pojawia się też wątpliwość, czy tak ukształtowana instytucja jest optymalnym środkiem usprawnienia funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Również szereg szczegółowych regulacji zawartych w projekcie nasuwa istotne zastrzeżenia, w tym w zakresie zgodności z Konstytucją.

Z powyższych względów przedstawiony projekt należy zaopiniować negatywnie.

ZARZĄD

PREZES

Andrzej Płonka
POWIAT BIELSKI (woj. śląskie)

WICEPREZESI

Tadeusz Chrzan
POWIAT JAROSŁAWSKI

Jan Grabkowski
POWIAT POZNAŃSKI

Jerzy Kolarz
POWIAT BUSKI

Adam Krzysztof
POWIAT ŁAŃCUCKI

Krzysztof Maćkiewicz
POWIAT WĄBRZESKI

Marian Niemiński
POWIAT PRZYSUSKI

Sławomir Snarski
POWIAT BIELSKI (woj. podlaskie)

Zbigniew Szumski
POWIAT ŚWIEBODZIŃSKI

CZŁONKOWIE

Mariusz Bieniek
POWIAT PŁOCKI

Mirosław Czapała
POWIAT MALBORSKI

Jarosław Dudkowiak
POWIAT GŁOGOWSKI

Ewa Janczar
MIASTO NA PRAWACH POWIATU
m.st. WARSZAWA

Józef Małysiak
POWIAT RAWSKI

Andrzej Nowicki
POWIAT PISKI

Wojciech Pałka
POWIAT KRAKOWSKI

Andrzej Potępa
POWIAT BRZESKI

Dariusz Szustek
POWIAT ŁUKOWSKI

Tomasz Tamborski
POWIAT KOŁOBRZESKI

Małgorzata Tudaj
POWIAT KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI

Mirosław Walicki
POWIAT GARWOLIŃSKI

KOMISJA REWIZYJNA

PRZEWODNICZĄCY

Józef Swaczyna
POWIAT STRZELECKI

Z-CA PRZEWODNICZĄCEGO

Andrzej Szymanek
POWIAT WIERUSZOWSKI

CZŁONKOWIE

Zdzisław Brezdeń
POWIAT OŁAWSKI

Andrzej Ciołek
POWIAT GOŁDAPSKI

Zdzisław Gamański
POWIAT CHELIŃSKI

Andrzej Opala
POWIAT ŁÓDZKI WSCHODNI

Waldemar Tręka
POWIAT RADOMSKI

Bogdan Zieliński
POWIAT WYSOKOMAZOWIECKI

DYREKTOR BIURA

Rudolf Borusiewicz

Or.A.0531/213/21 WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU Warszawa, 5 sierpnia 2021 roku

L.dz. SPS-WP-020.216.14-2021

Data wpływu 05.08.2021

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. DS.145.553.2021

Data wpływu 05.08.2021

Szanowny Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmy

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z pismem z 13 lipca 2021 r. w sprawie przedłożenia opinii do poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw (EW-020-577/21) poniżej przedkładam uwagi Związku Powiatów Polskich.

I. Istotną z punktu widzenia funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego propozycją zawartą w projekcie ustawy jest - zgodnie z art. 1 - urządzenie siedziby sądu pokoju w siedzibie starostwa powiatowego lub siedzibie urzędu dzielnicy m. st. Warszawy, w przypadku gdy odpowiednio w danym powiecie lub dzielnicy m. st. Warszawy nie ma sądu rejonowego.

Zapisy projektu nie pozwalają jednak na dokonanie merytorycznej oceny zaproponowanego rozwiązania. Jedyny zapis odnoszący się do tej kwestii to art. 1 §7 projektu, który jest jednocześnie delegacją do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia, które szczegółowo określi zasady ustanawiania oddziałów sądów pokoju w starostwach powiatowych lub urzędach dzielnicy m. st. Warszawy.

W tym zakresie przedkładamy następujące zastrzeżenia:

- 1) przepis upoważniający z art. 1 §7 projektu nie spełnia wymogów określonych w §63, §65 i §66 Załącznika do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz.U.2016.283 t.j., dalej: ZTP), w szczególności nie wskazano precyzyjnie zakresu spraw do uregulowania w rozporządzeniu, a także nie opisano wytycznych dotyczących treści rozporządzenia;
- 2) uwagą dalej idącą niż określona w pkt 1 jest wątpliwość co do przekazywania do uregulowania na gruncie rozporządzenia zasadniczej

z punktu widzenia struktury organizacyjnej funkcjonowania sądów pokoju kwestii. Zasady tworzenia „oddziałów sądów pokoju” w siedzibie starostwa powiatowego lub urzędu dzielnicy m. st. Warszawy, powinny zostać uregulowane na gruncie ustawowym, co dawałoby także możliwość odniesienia się do przedstawionej koncepcji. Projektodawcy nie dołączyli bowiem projektu rozporządzenia, co uniemożliwia merytoryczną ocenę zasadności, celowości czy też aspektu finansowego proponowanego rozwiązania. Można odnieść wrażenie, że kwestia ta jako bardziej złożona i mogąca nastrożać trudności przy opracowaniu projektu ustawy, została celowo skierowana do uregulowania w akcie wykonawczym, co jest sprzeczne z §70 ZTP;

- 3) pojawia się zasadnicza rozbieżność pomiędzy treścią projektu ustawy a treścią uzasadnienia. W przepisie upoważniającym (art. 1 § 7 projektu) mowa jest bowiem o ustanawianiu oddziałów sądów pokoju w siedzibie starostwa powiatowego lub urzędu dzielnicy m. st. Warszawy. Natomiast w uzasadnieniu (pkt 3 akapit 6 zdanie 3) wskazano, że w jednostkach gdzie nie istnieje sąd rejonowy, proponuje się utworzenie oddziałów zamiejscowych sądów rejonowych i urządzenie w nich sądów pokoju. Wątpliwości potęguje fakt, że w innych miejscach projektu wskazuje się na sądy pokoju jako na samodzielny szczebel w strukturze sądownictwa powszechnego, np. art. 21 pkt 1.1 czy 1.2, gdzie sądy pokoju są wymieniane obok pozostałych kategorii sądów, czy też art. 1 projektu który określa jedynie siedzibę sądów pokoju nie precyzując zasad ich ustanawiania. Abstrahując od sądów pokoju, które miałyby funkcjonować w siedzibach starostw powiatowych czy urzędów dzielnicy m. st. Warszawy, projekt nawet w przypadku, miejscowości gdzie sądy rejonowe występują nie precyzuje jak ma wyglądać relacja tych dwóch podmiotów, czy sąd pokoju który będzie funkcjonował w siedzibie sądu rejonowego będzie mu podporządkowany organizacyjnie jako wydział lub oddział czy też będzie jednostką niezależną? Przypominamy w tym miejscu, że zasady tworzenia wydziałów zamiejscowych sądów określa art. 19 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2020.2072 t.j. z późn. zm.). Natomiast kwestię tworzenia oddziałów w sądzie rejonowym reguluje §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U.2019.1141 z późn. zm.). Projekt ustawy powinien zostać uspoijniony z przywołanym aktami prawnymi.

II. Zasadniczym brakiem projektu ustawy jest pominięcie kwestii zasad rozpoznawania spraw i prowadzenia postępowań przed sądami pokoju. Nie jest bowiem jasne czy należy stosować ogólne zasady postępowania dla danego rodzaju spraw. Jedynie w art. 5 projektu odniesiono się do posiedzenia przygotowawczego. Literalne brzmienie wskazuje na odwołanie w tym zakresie jedynie do procedury cywilnej, bowiem na gruncie postępowania karnego mowa jest o postępowaniu przygotowawczym. Nie wiadomo jednak w jakim kontekście zostało przez projektodawców zastosowane sformułowanie „posiedzenie przygotowawcze”.

III. Projekt przewiduje zbędne dublowanie zapisów dotyczących wymogów na stanowisko sędziego pokoju – materia ta uregulowana została w art. 10 §1 i §2 projektu oraz w art. 21 pkt 1.6 projektu.

IV. Odnosząc się do aspektu finansowego to po pierwsze w pkt 5 uzasadnienia projektu zapisano, że skutek finansowy projektu to 350 mln zł. Nie podano jednak źródła finansowania. Dodatkowo wydaje się, że szacowane koszty dotyczą jedynie zatrudnienia sędziego i asystentów sędziego pokoju, na co wskazuje brzmienie przywołanego fragmentu uzasadnienia. Nie oszacowano zaś kosztów tworzenia samych sądów pokoju zarówno w funkcjonujących sądach rejonowych jak i w siedzibach starostw powiatowych i urzędach dzielnic m. st. Warszawy. Po drugie nie został oszacowany koszt realizowania przez powiaty zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, o którym mowa w art. 13 §2 projektu tj. przygotowywanie wyborów na sędziego pokoju. W związku z powyższym a także ze względu na brak możliwości dokonania oceny szczegółowych zasad urządzania siedziby sądu pokoju w starostwach powiatowych czy urzędach dzielnic m. st. Warszawy, nie można przyjąć stwierdzenia, którym posłużyli się projektodawcy, że projekt nie generuje wydatków po stronie jednostek samorządu terytorialnego.

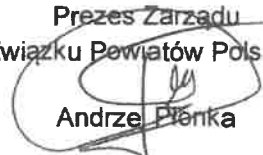
V. Pozostałe uwagi:

- 1) ideą funkcjonowania sądów pokoju był ich niezawodowy charakter a także fakt, że sędziowie pokoju cieszyli się akceptacją, poważaniem i szacunkiem wśród lokalnej społeczności jako osoby z niej się wywodzące. Projekt poprzez wymagania jakie stawia sędziom pokoju (niemalże analogiczne jak w przypadku sędziów sądów rejonowych) może nie zrealizować zakładanego celu tj. przybliżenia wymiaru sprawiedliwości lokalnej społeczności, gdyż odbiega od pierwotnej idei;
- 2) projekt nie reguluje zagadnienia zastępowalności sędziów pokoju. Jest to kwestia istotna szczególnie biorąc pod uwagę zasady powoływania sędziów, przy uwzględnieniu liczby mieszkańców (będą bowiem przypadki, że wybierany będzie tylko jeden sędzia pokoju) a także fakt, że ma to być stanowisko powierzane właśnie w drodze wyboru.

VI. Uwagi legislacyjne:

- 1) błędnie dokonano podziału artykułów na paragrafy – zgodnie z §55 ust. 3 ZTP zasadą jest podział artykułu na ustępy (cyfra arabska z kropką), natomiast oznaczenie ustępów paragrafami (§) stosowane jest tylko w przypadku ustaw określanych jako „kodeks”;
- 2) art. 21 projektu – zmiana każdej z ustaw powinna zostać wyłączona do oddzielnego artykułu, podzielonego następnie na punkty, odpowiadające liczbie wprowadzanych w danej ustawie zmian;
- 3) w art 4 §2 wyliczenie powinno zostać oznaczone jako punkty (cyfry arabskie z nawiasem) a nie jako ustępy (cyfry arabskie z kropką).

Z poważaniem

Prezes Zarządu
Związku Powiatów Polskich

Andrzej Piłenka

Prokuratura Generalna
Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa
tel. +48 22 392 3109, fax +48 22 392 3120
PROKURATORIA.GOV.PL

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.216.13.2021

Data wpływu 03.08.2021

KR-51-560/21/KBU

Warszawa, 2 sierpnia 2021 roku

W/...

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa

Kancelarii Sejmu

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L.dz. DS.175.534.2021
Data wpływu 03.08.2021

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z 13 lipca 2021 r. (SPS-WP.020.216.7.2021) dotyczące zaopiniowania *poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof Paszyk), Prokuratura zgłasza uwagi do tego projektu.

1. Przepisy art. 1 projektu nieprecyzyjnie określają organ odpowiedzialny za zapewnienie odpowiednich warunków techniczno-organizacyjnych oraz „majątkowych” potrzebnych dla funkcjonowania sądu pokoju. Zgodnie z § 5 tego artykułu warunki te ma zapewnić prezes sądu rejonowego, w którego siedzibie będzie się znajdował sąd pokoju. Tym niemniej, przepisy § 3 zdanie drugie i § 4 tego artykułu stanowią, że w przypadku gdy w danej miejscowości lub w dzielnicy miasta stołecznego Warszawa nie ma sądu rejonowego siedzibę sądu pokoju urządza się w siedzibie starostwa powiatowego lub odpowiednio w siedzibie urzędu dzielnicy. Powstaje zatem wątpliwość dotycząca ustalenia właściwego prezesa sądu rejonowego, który ma zapewnić odpowiednie warunki dla tych sądów pokoju, zwłaszcza, że § 7 odsyła do uregulowania przez Ministra Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, ustanawiania oddziałów sądu pokoju, lecz nie samych sądów w siedzibie starostwa powiatowego i urzędu dzielnicy m.st. Warszawa.

2. W art. 1 § 7 projektu użyto pojęcia „oddział sądu pokoju”, które nie zostało zdefiniowane ani użyte w innych przepisach ustawy.

3. W projektowanej ustawie (art. 1 § 7, art. 12 § 9, art. 14 § 2 i art. 15 § 3) sformułowano upoważnienia do wydania aktów wykonawczych, które nie zawierają wytycznych określających ich treść, czego wymaga art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Ponadto w art. 12 § 9 projektu wątpliwości budzi zakres delegacji do wydania rozporządzenia. Projektowany przepis stanowi, iż Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia zasady delegowania sędziego pokoju do sądu okręgowego. Należy jednak zauważyć, iż zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (vide: wyroki: z 8 grudnia 1998 r. (U. 7/98), z 7 listopada 2000 r. (K. 16/00), z 14 lutego 2006 r. (P 22/05)) przepisy dotyczące zasad mają zawsze rangę ustawową i nie mogą być stanowione w akcie wykonawczym. Zdaniem Trybunału, wyjątkiem uzasadniającym sformułowanie przez ustawodawcę upoważnienia ustawowego z użyciem wyrazu „zasady”, jest sytuacji gdy ustawa określa znaczenie tego wyrazu. Projektowana ustawa nie określa wspomnianych wyżej zasad, co powoduje powstanie wątpliwości natury konstytucyjnej. Przepisy rozporządzenia wypełniałyby w istocie luki w ustawie, regulując tym samym materię zastrzeżoną dla aktu rangi ustawy.

4. Zgodnie z art. 12 § 6 projektu kadencja sędziego pokoju ma trwać 5 lat, natomiast po jej upływie sędzia może „ubiegać się ponownie o stanowisko sędziego pokoju” (§ 7). W przypadku nieubiegania się o ponowny wybór sędzia pokoju zostanie z urzędu przeniesiony na stanowisko sędziego sądu rejonowego przy którym orzekał. Projektowany przepis budzi wątpliwości odnośnie nieustalenia sądu rejonowego przy którym orzeka sędzia pokoju orzekający w dzielnicy miasta stołecznego Warszawa, w której nie ma sądu rejonowego (por. art. 1 § 4 projektu). Ponadto z brzmienia przepisu wynika, że nie może być przeniesiony do sądu rejonowego sędzia pokoju, który ubiegał się o ponowny wybór, ale np. nie uzyskał wymaganej liczby głosów.

5. W art. 19 § 1 projektu określono przypadki, w których następuje wygaśnięcie sprawowania funkcji sędziego pokoju, tj. jego śmierć lub pisemne zrzeczenie się funkcji. Zważywszy, że będzie to przepis szczególny wobec art. 68 § 2 i 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, w świetle projektowanych przepisów nie można wykluczyć, że prawomocny wyrok sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu oraz prawomocne orzeczenie przez sąd środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego albo utrata przez niego obywatelstwa polskiego, nie będą powodowały wygaśnięcia funkcji sędziego pokoju.

6. Przepisy art. 1 § 1 i art. 21 pkt 3 projektowanej ustawy są sprzeczne ze sobą. Zgodnie z art. 1 § 1 projektu sądy pokoju tworzy się dla obszaru jednego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m. st. Warszawy. Natomiast zgodnie z art. 21 pkt 3 projektu, dodającym art. 10b do ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, sąd pokoju tworzy się dla jednego powiatu.

7. W projektowanej ustawie zamieszczono powtarzające się przepisy, np. art. 10 i art. 21 pkt 6 projektu określają warunki, które musi spełniać osoba powołana na stanowisko sędziego pokoju.

Z poważaniem,

Wiceprezes Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej

Luiza Modzelewska

/podpisano elektronicznie/

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
Nr WO 420.81.2021

Warszawa, 2021-09-28

Dot. SPS-WP.020.216.7.2021

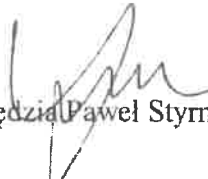
SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS
L.dz. DS. 175. 681. 21.
Data wpływu 28. 09. 2021

Pan Dariusz SALAMOŃCZYK

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SPS-WP.020.216.17.2021
Data wpływu 29. 09. 2021

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu RP

W załączeniu uprzejmie przesyłam opinię Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 24 września 2021 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

sędzia Paweł Styra

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 24 września 2021 r.

**w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych
innych ustaw**

Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z poselskim projektem ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw, przekazanym przy piśmie Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu z 13 lipca 2021 r. (znak: SPS-WP.020.216.7.2021) opiniuje go negatywnie, wskazując, że materia projektu, zważywszy zakładaną formułę instytucji sądów pokoju i sędziego sądu pokoju, dotyczy ustroju sądów powszechnych i ewentualne wprowadzenie proponowanych instytucji powinno mieć miejsce w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Taka metoda regulacji wyeliminowałaby ryzyko zdublowania obecnie obowiązujących przepisów czy tworzenia luk w ustroju polskich sądów czy samym statusie sądów pokoju i sędziów pokoju. Ponadto Rada zgłasza poniższe uwagi:

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca uwagę na sprzeczność projektu z podstawowymi zasadami polskiego systemu prawnego, przede wszystkim z zasadami wypracowanymi w polskich Zasadach techniki prawodawczej, w szczególności co do sformułowania preambuły (ustawa służy wyrażaniu norm prawnych, nie zaś apeli, postulatów, zaleceń, upomnień oraz uzasadnień formułowanych norm) i powtarzania przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Projektowany art. 2 § 5 odsyła do załącznika ustawy, jednakże projekt takowego nie zawiera – być może intencją projektodawcy było odesłanie do odpowiedniego załącznika ustawy, której treść powieliła ten przepis (art. 91 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych).

Przewidziane w art. 4-9 projektu modyfikacje procedur stosowanych w postępowaniu przed sądem pokoju, a dotyczące właściwości sądów pokoju, możliwości przekazania sprawy, z uwagi na jej skomplikowany charakter, do rozpoznania sądowi rejonowemu, środków zaskarżenia i uprawnomocnienia powinny być wprowadzane w odpowiednich Kodeksach.

Projektowany art. 11 powtarza treści objęte przez art. 1 § 2 projektu i posługuje się niepoprawnym określeniem „ilość etatów sędziów” zamiast „liczba stanowisk sędziowskich”

Rola Krajowej Rady Sądownictwa, zgodnie z przedstawionym projektem sprowadzałaby się do:

1. przedstawianiu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na stanowiska sędziów pokoju, którzy uzyskali najwyższy wynik w głosowaniu, bądź kandydata, który kolejno uzyskał najwyższy wynik w głosowaniu (art. 12 § 4 i 5),
2. odbierania informacji od sędziów pokoju o końcu kadencji w sytuacji nieubiegania się o ponowny wybór (art. 12 § 10),
3. wydawania „postanowień” (Rada w ramach swojej działalności przede wszystkim podejmuje „uchwały”) stwierdzających posiadanie przez kandydata wymaganych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju na podstawie przesłanych dokumentów (wykluczając zatem możliwość uzupełnienia materiałów czy wysłuchania kandydata) i zawiadamiania Państwowej Komisji Wyborczej o posiadaniu przez kandydata wymaganych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju).

Takie ujęcie ram wykonywania przez Krajową Radę Sądownictwa zadań związanych z powoływaniem sędziów pokoju przeczy kompetencji Rady do rozpatrywania i oceny kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziowskich. Projekt bowiem nie przewiduje możliwości podjęcia uchwały w procedurze realnie weryfikującej kwalifikacje kandydatów na stanowiska sędziowskie (zważywszy na treść art. 12 § 8 dotyczy to stanowisk sędziego pokoju i sędziego sądu rejonowego) i wprowadzając szereg automatyzmów zakłada jedynie formalny udział Rady w procedurach przewidzianych projektem.

Zdaniem Rady powiązanie wyborów sędziów pokoju z wyborami do organów jednostek samorządu terytorialnego sprawi, że konieczne będzie przeprowadzenie rzetelnej procedury obsady wielu (wg. projektodawcy 1159) stanowisk w bliżej nieokreślonym przez projektodawcę terminie. Rada wskazuje na czasochłonność procedury oceny kwalifikacji kandydatów i analizy adekwatności ich umiejętności zawodowych i cech charakteru na każde stanowisko sędziowskie, co wydaje się umykać uwadze projektodawcy.

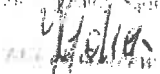
Określonym w art. 10 wymogom powołania na stanowisko sędziego pokoju (wydaje się, że poprawnym określeniem powinno być „sędziego sądu pokoju”) powinno towarzyszyć ustanowienie zasad przeniesienia i delegowania sędziów sądów powszechnych na stanowisko sędziego sądu pokoju – takie rozwiązanie uelastyczyłoby kadry sądów pokoju i zapewniłoby

ciągłość ich działania oraz urealności wdrożenia i sprawne funkcjonowanie sądów pokoju. Podobnie należałoby rozważyć możliwość delegowania asesorów sądowych czy, szerzej spojrzawszy na problem przeciążenia sądów wpływem spraw, rozszerzenia kompetencji referendarzy sądowych.

Rada wskazuje na niespójność projektu w zakresie w jakim z jednej strony proponuje się kadencyjność sędziego pokoju i możliwość ubiegania się ponownie o stanowisko sędziego pokoju z jednoczesnym „z urzędu” przeniesieniu sędziego pokoju, nieubiegającego się o ponowny wybór, na stanowisko sędziego sądu rejonowego (art. 12 § 6-8 projektu). Niezrozumiałym jest także przewidziana w art. 12 § 9 szczególna forma delegacji sędziego pokoju do sądu okręgowego w przypadku, gdy po zakończeniu kadencji nie ubiega się o ponowny wybór na to stanowisko – w konfrontacji z normą wynikającą z § 8 tego artykułu, w myśl której taki sędzia pokoju jest przenoszony z urzędu na stanowisko sędziego sądu rejonowego i nie zajmuje już stanowiska sędziego pokoju. Nie jest jasne także, jaki organ miałby dokonywać „z urzędu” czynności wyżej wskazanej czynności „przeniesienia” (co ma znaczenie pod względem umocowania danego organu do powyższego – por. uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA-4110-4/13).

Argumentacja zawarta w uzasadnieniu projektu, a dotycząca skutków wprowadzenia instytucji sądów pokoju dla budżetu państwa nie jest podparta konkretnymi wyliczeniami, zaś kategoryczne stwierdzenie, że powyższe nie wygeneruje wydatków po stronie jednostek samorządu terytorialnego jest gołosłowne. Obliczenia dokonane przez projektodawcę mają charakter powierzchowny i należy się domyślać że obejmują jedynie koszty wynagrodzeń sędziów pokoju i asystentów sędziego. Koszty zapewnienia odpowiednich warunków techniczno-organizacyjnych (np. obsługi sekretariackiej, wsparcia informatycznego) oraz majątkowych (np. zapewnienia odpowiednich pomieszczeń i wyposażenia) zostały znacząco niedoszacowane.

Biurowo Krajowej Rady Sądownictwa
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

DYREKTOR
Wydział Organizacyjny
Biura Krajowej Rady Sądownictwa

Przewodniczący
Krajowej Rady Sądownictwa

sędzia Paweł Styrna

2021-08-05 11:06

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.216.15.2021

Data wpływu 05.08.2021

uwagi ZP BCC do poselskiego
projektu ustawy o sądach
pokoju oraz zmianie
niektórych innych ustaw

Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca szefa Kancelarii Sejmu RP

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na pismo [sygn. SPS-WP.020.216.7.2021] w załączeniu przekazuję uwagi Związku Pracodawców Business Centre Club do poselskiego projektu ustawy o sądach pokoju oraz zmianie niektórych innych ustaw.

Z poważaniem,

Katarzyna Romik

Szef Zespołu
Instytut Interwencji Gospodarczych
502 287 905
katarzyna.romik@bcc.pl

poselski projekt ustawy o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych ustaw.pdf

Opinia ZP BCC - poselski projekt ustawy o sądach pokoju.odt

Opinia ZP BCC

Do projektu ustawy o sądach pokoju oraz zmianie niektórych innych ustaw

1. Kierunek zmian jest słuszny. Wobec ogromnej ilości spraw, które są rozpoznawane przez sądy, niezbędna jest reforma polegająca na oddelegowaniu spraw mniejszej rangi do tzw. „sądów małych spraw”, czy jak to nazywa projekt przedmiotowej ustawy "sędziów pokoju". Wobec faktu, iż ilość spraw wnoszonych do sądów rośnie, a trend ten otrzymuje się od długiego czasu, należy odciążyć system poprzez przekazanie do rozstrzygnięcia prostych spraw specjalnie powołanym do tego sądom, gdzie procedura powołania sędziów jest prostsza. Do tej pory, związku z ogromną ilością spraw wpływających do sądów, jedynym kierunkiem reform było ograniczanie praw obywateli poprzez narzucanie w ramach procedury cywilnej bardzo daleko idących formalizmów. Te obowiązki formalne - wobec trudności ich wypełnienia przez obywatela - niejednokrotnie powodują co prawda szybkie zakończenie postępowania, jednak rozstrzygnięcie dalece odbiega od oczekiwań obywateli. Jest to jeden z głównych powodów dalece ograniczonego zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości.

2. Wątpliwości co do zgodności z art. 179 Konstytucji RP budzi natomiast zapis art. 12 par. 6 projektu, zgodnie z którym sędzia pokoju powoływany jest na 5 letnią kadencję. Zgodnie z Konstytucją RP, powołanie sędziego następuje na czas nieoznaczony, jest ono zatem aktem o znaczeniu dożywotnim (bezterminowym) i nie podlega jakimkolwiek ograniczeniom czasowym [T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, w: J. Gudowski (red.), Prawo o ustroju sądów powszechnych, s. 184]. Jest to jedna z fundamentalnych gwarancji niezawisłości sędziowskiej, mieszcząca się w obrębie unormowań zapewniających nieusuwalność sędziego (art. 180 – por. uwagi do tego przepisu). Uprawnienia sędziego do sprawowania władzy sędziowskiej nie wymagają w konsekwencji periodycznego odnawiania (por. L. Garlicki, Artykuł 179, uw. 7, w: Garlicki, Konstytucja, t. 4). Brzmienie art. 179 przesądza ponadto, że kategorycznie wyłączone jest wprowadzenie na poziomie ustawowym jakichkolwiek rozwiązań przewidujących powoływanie sędziów na czas oznaczony, w szczególności na powtarzalne, z góry oznaczone kadencje, z określeniem ich trwania i liczby ich możliwych powtórzeń (por. L. Garlicki, Artykuł 179, uw. 8, w: Garlicki, Konstytucja, t. 4; zob. także Nb 3 powyżej)

3. Nie jest uzasadnione przyznanie sądom pokoju możliwości rozpoznawania spraw karnych. Sprawy karne, ze względu na ich rangę i możliwe sankcje wobec obywatela, w tym ograniczenie podstawowych praw i wolności obywatela, powinny być zastrzeżone do rozstrzygnięcia w I instancji dla sądów rejonowych i okręgowych, jak to jest dotychczas.

Samorządy innych zawodów prawniczych (np. adwokaci, radcowie prawni, notariusze) także powinny mieć prawo zgłaszania kandydatów na sędziów pokoju (art. 14 projektu).

Dużą wadą projektu jest brak odrębnej, prostej procedury dla spraw rozpoznawanych przez sędziów pokoju. Jeśli sprawy mają być rozpoznawane przez sędziów pokoju na podstawie dotychczas obowiązujących, bardzo sformalizowanych procedur, obywatel nadal pozostanie daleko od wymiaru sprawiedliwości, a wyroki, które opierać się będą na prawdzie formalnej, a nie materialnej, będą niejednokrotnie niesprawiedliwe. Istotną sądownictwa w ogóle powinno być zminimalizowanie kwestii formalnych, a postawienie na zrozumienie istoty sprawy i podejście, które nastawione jest na rozwiązanie problemu obywatela, nie zaś na szybkie zakończenie postępowania bez względu na to, czy orzeczenie jest obiektywnie słuszne i sprawiedliwe.